

Hoba ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ NR INDEKSU 366714

Дрэва і сакрум 🖝 12

http://niva.iig.pl redakcja@niva.iig.pl

№ 40 (2890) Год LVI

Беласток, 2 кастрычніка 2011 г.

Цана 2,50 зл. (у тым VAT 5%)

Мастацтвам займаецца з дзяцінства, ад пачатковай школы. Блізкая яму таксама паэтычная творчасць. Амаль усё жыццё звязаны ён з Крывою ў Бельскім павеце, дзе нарадзіўся. Першы раз пасля Другой сусветнай вайны выставу 88-гадовага сёння Анатоля Краўчука адкрылі ў Беластоку (23 верасня) ў Цэнтры Людвіка Заменгофа. Сам аўтар не мог прысутнічаць на вернісажы з-за раптоўнай сямейнай трагедыі. — У сваёй творчасці надалей захоўвае ён свежасць і ўвес час развіваецца. Ён пастаянна ў пошуках і самадасканаліцца, сказаў "Ніве" ў час адкрыцця выставы Дарафей Фіёнік, шэф Музея малой айчыны ў Студзіводах, папулярызатар

творчасці мастака.

Прыгажосць краявіду з Крывой і яе ваколіц відаць у значнай большасці прац мастака. З гэтай вёскай раздзяліў яго ў жыцці толькі трынаццацігадовы перапынак, калі быў сасланы на прымусовыя работы ва Усходнюю Прусію, а пасля на Урал, дзе працаваў дрывасекам і пазнаёміўся з жонкай. Вярнуліся разам у Крывую ў пяцідзесятыя гады. Яго палотны, маляваныя алеем, у роднай вёсцы вісяць у кожнай хаце. У Цэнтры Людвіка Заменгофа прадстаўлена было больш дзесятка карцін. Выставу адкрывае аўтапартрэт мастака. Падобна як і краявіды, ён насычаны інтэнсіўнымі колерамі. Так ёсць і на карцінах "Асенні краявід", "Крыжы ў Крывой", "Зямля, конь, лес", "Вяселле", "Двор у Шчытах-Навадворах" ці "Пакрэчанах".

Дарафей Фіёнік у час вернісажу сказаў "Ніве":

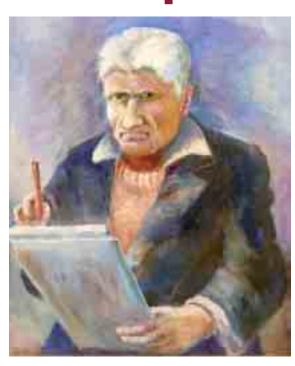
— Мінае ўжо дзесяць гадоў, калі я пазнаёміўся ў Анатолем Краўчуком. Было гэта ў час калектыўнай выставы "Вёска Крывая ў ткацтве і карцінах", якую мы арганізавалі. Апынуліся там усе ягоныя жывапісныя працы. Пасля вёў заняткі з выцінанкі ў нашых музейных майстэрнях. Займаўся ён выцінанкамі ўжо ў пачатковай шоле. Рабіў так фіягонае 85-годдзе зрабілі мы яму індывідуальную выставу і тады пачалі ствараць калекцыю ягоных прац. Да сёння маем каля дваццаці ягоных твораў. Большасць з іх, самыя свежыя, паказаны ў Цэнтры Людвіка Заменгофа.

Прыгадаў пры нагодзе:

Год таму ў Брэсце ў тамашнім музеі мастацтва была адкрыта супольная выстава жывапісу Анатоля Краўчука і Мікалая Чурабы, ягонага настаўніка, у якога вучыўся месяц ці два ў 1940 годзе ў Беластоку ў Доме народнай творчасці пры Рынку творчасці, які тут існаваў у 1939-1940 гадах. Сам Анатоль Краўчук да гэтай пары адзначае, што Мікола Чураба даў яму падставы для творчасці. Можа калісь і ён дачакаецца выставы тут у Беластоку, бо гэта вялікі беларускі мастак. Пакуль яго вялікая калекцыя знаходзіцца ў Брэсце. А сам Анатоль Краўчук абыТэкст і фота Мацея ХАЛАДОЎСКАГА

PL ISSN 0546-1960

Маэстра з КРЫВОЙ

шоў круг. Дзякуючы гэтай выставе вярнуўся ў Беласток, дзе пачыналася ягонае вялікае мастацтва.

Алзначыў:

Тое, што найважнейшае ў яго творчасці гэта прывязанасць да малой айчыны, да ягонай вёскі Крывая і ваколіцы. Свой свет паказвае ў аптымістычны і рамантычны спосаб.

На адкрыцці выставы была прысутная адна з дзесятка ўнукаў мастака — Эліза, таксама мастачка, выпускніца Падляшскай акадэміі ў Седльцах, пражываючая ў адной з вёсак паміж Варшавай і Тарэспалем. Разам з мужам арганізуе яна міжнародныя мастацкія пленэры ў Музеі драўлянай архітэктуры ў Новай-Сухай. Прыязджаюць на іх таксама мастакі з Беларусі, такія прызнаныя, як Алесь Пушкін. У размове з "Нівай" успамінала:

- Калі было мне шэсць, сем, восем ранкі ці элементы калядных гвяздаў. На гадоў, я і ўсе ўнукі прыязджалі да дзедкі ў Крывую на цэлыя канікулы. Дзедка заўсёды браў мальберт або проста крэсла, на якім апіраў падрамнікі з палотнамі. Я сядала побач яго. І гэта былі магічныя хвіліны, калі я магла глядзець, як узнікае карціна, узнікаюць слаі фарбы, колеры. З моманту, калі я сама пачала маляваць, усё чуецца мне тадышні пах тэрпенціну. Да сённяшняга часу, калі дзесьці чую пах тэрпенціну, алейных фарбаў бачу дзедку. Дзедка быў для мяне заўжды таямніцай. Быў заўжды вельмі цёплы, ды хадзіў уласнымі сцежкамі, і вельмі лёгка было яго расстроіць. Быў як кот. Забіраў нас на рэчку. Кожны з унукаў меў свой лісток і аловак. І мелі мы тады ўрокі рысавання. З усіх унукаў толькі я працягваю мастацкую традыцыю. Дзедка, аднак, часта кажа, што не разумее, што я малюю. Гэта настолькі далёкае ад ягонай твочасці, на яго думку — засучаснае. Ён перш за ўсё традыцыйны пейзажыст. Я выводжу з рэальнасці пейзаж, колеры. Мы абое, аднак, як мастакі, вельмі паважаем адзін аднаго і патрапім у сябе шмат навучыцца. Я ў сваёй творчасці хацела б знайсці тую цеплыню, якая ёсць у карцінах дзедкі. Ды гэтага не ўдасца выпрацаваць.

Пасля вернісажу быў паказаны фільм "Крывая. Маё месца на зямлі — мая малая айчына". Продкі, таксама і бацька аўтара фільма Рамана Кандрацюка, родам таксама з Крывой. Сам рэжысёр нарадзіўся ў Беластоку, а жыве ў Варшаве. Заснаваў і кіруе Фільмава-мастацкім згуртаваннем "Moviola... якое паставіла фільм пра Краўчука:

– Я хацеў бы, каб гэтая быццам бы банальная гісторыя бы-

ла паказана ў незвычайны спосаб. Хачу перанесці гледача ў краіну падляшскіх вёсак і мясцовасцей, пачаўшы ад вёскі Крывая, праз Агароднікі, Шчыты, Драгічын, Бельск-Падляшскі. Глядач мае нагоду пабываць у месцах, якія Краўчуку вельмі блізкія, якія інспіравалі яго твор-

Расказваў нам таксама:

— Мой бацька родам з тае самае вёскі што Анатоль. Я падсвядома шукаў сваіх каранёў і выкарыстаў гэта як выпускнік фільмавага факультэта ўніверсітэта ў Катавіцах. Такім чынам стала ўзнікаць хроніка "Слядамі мастакоў Падляшша", ахопліваючая таксама Палессе і даўнія крэсы. Спадар Анатоль стаў першым героем гэтай хронікі. Узнікла паміж намі цудоўная сувязь. Ён проста сапраўдны. Ходзіць уласнымі сцежкамі. Жыве з жонкай, з якой пазнаёміўся на Урале, у хаце, якую сам паставіў. Мае прыгожы агарод і цудоўную котку, замілаваную ў ім, 1 пеўня — свайго сябра. Хоць у гадах, сам рассякае дровы. Ён цудоўны, цёплы

Мастак Міраслаў Здрайкоўкі, адзін з гледачоў, якога сустрэлі мы на вернісажы, дзяліўся ўражаннямі ад выставы:

— Гэта наіўнае, ды шчырае мастацтва, без ніякай выдумкі і стылізацыі. Колеры тут рэалістычныя, такія, якія бачым. Сапраўдныя.

Тамаш Суліма з Музея малой айчыны ў Студзіводах:

– Гэтыя працы маюць такую свойскую атмасферу. Такую, што хацелася б, каб акаляла нас на нашых сценах ва ўласнай хаце.

У час вернісажу спецыяльна на гэтую нагоду напісаны верш прачытаў Віктар Швед, паэт, які мае быць чарговым героем фільмавага цыкла "Слядамі мастакоў Падляшша".

Дуброва-Беластоцкая, Саколка, Гарадок, Беласток, Бельск-Падляшскі, Гайнаўка, Чаромха, Сямятычы

Высокае, Бераставіца, Свіслач, Брузгі, Гародня, Ваўкавыск, Шчучын, Масты, Лунна

ПЕРШАЕ ТРАНСГРАНІЧНАЕ

Янаў-Падляшскі, Белая-Падляшская, Тарэспаль, Кодань

Брэст, Кобрын, Жабінка, Маларыта

Białoruskie Radio Racja ut. Ciepta 1/7 15-472 Bialystok e-mail: info@racyja.com tel. (+48) 85 676 80 20

Пракуратары і іх дзеі

Прыкметнай, але не сенсацыйнай, навіной мінулага тыдня стала вызваленне з пасады генеральна-

га пракурора Рэспублікі Беларусь Рыгора Васілевіча. Не сенсацыйнай, таму што такое службовае перамяшчэнне (у тым, што Васілевічу знойдуць належнае месца працы няма сумневу) — звыклая практыка для кіраўніка дзяржавы, чарговае "ператрахіванне кадраў", якія, як ведама з часу сталінізму "решают всё". А можа паслухмяны і лаяльны ў цэлым Васілевіч дзесьці не выявіў належнай пільнасці, а хутчэй жорсткасці. Усё ж нейкі ён мяккаваты быў для вярхоўнага пракурора і нават некалькі разоў за кар'еру станоўча выказаўся на карысць беларускай мовы. Як бы там не было, на гэтую пасаду зараз прызначаны гродзенскі выхадзец Аляксандр Канюк, у мінулым — вайсковы пракурор. Сярод беларускай апазіцыі адразу пачаў хадзіць чорны жарт — маўляў настала пара ствараць ваенна-палявыя суды, вось і падабраная адпаведная кандыдатура. А можа справа ў іншым — вярхоўная ўлада новымі рукамі хоча прыспешыць заканчэнне працэсу па крымінальнай справе аб тәрарыстычным акце ў мінскім метро. Тое, як праходзіць гэты працэс у Мінску выклікае столькі пытанняў, столькі сумневаў, што ў іншай еўрапейскай краіне разгляд доўжыўся б гадамі. А тут поўнае ўражанне, што справу хочуць хутчэй скончыць і расстраляць гэтых двух падазраваных хлопцаў, віна якіх пакуль нічым не даказана. А тое, як умеюць выбіваць з людзей прызнанні ў засценках нашчадкаў былога НКВД добра вядома. У тым ліку зведалі гэта на сабе і многія лідары апазіцыі, некаторыя з іх дагэтуль церпяць здзекі ў турмах.

Раскрыццём сутнасці беларускай апазіцыі на рэгіянальным роўні зусім нядаўна вызначыўся яшчэ адзін пракурор — галоўны на гэтай пасадзе на Гарадзеншчыне Віктар Марозаў. Чалавек, яшчэ нядаўна зусім чужы ў горадзе над Нёманам, прысланы ў галоўнае крэсла мясцовай юстыцыі з усходу Беларусі, увайшоў у ролю выкрывальніка сапраўднага аблічча мясцовай апазіцыі з поўным смакам і размахам. Артыкул у афіцыйным органе Гродзенскага аблвыканкаму "Есть ли совесть у «узников совести»?", пад якім невядомы аўтар не змясціў свайго імя, прысвечаны зняволенаму нядаўна кіраўніку праваабарончага цэнтра "Вясна" Алесю Бяляцкаму, акцыям "Рэвалюцыя праз сацыяльныя сеткі" і ўцекачам, якія просяць палітычнага прытулку за мяжой. Прычым тут Бяляцкі да іншага, аўтар пасквілю, як не пыжыўся, так і не змог растлумачыць: альбо не ведае, чым канкрэтна займаецца Бяляцкі і праваабарончы цэнтр "Вясна" альбо сведама валіць усё ў кучу. Аўтар з асалодай бэсціць удзельнікаў "маўклівых" акцый і "вярхушку" апазіцыі.

Ну а пракурор Марозаў у каментары пад грыфам "компетентное мнение" прыводзіць тры канкрэтныя прыклады — тры партрэты гарадзенскіх актывістаў. Пакінем тут справы двух першых — Аляксея Салея і Кірыла Семянчука — аднаго вінавацяць нібыта ў распаўсюдзе парнаграфіі праз лакальную сетку, іншага — у нявыплаце аліментаў першай жонцы.A вось \mathcal{S} на Лялевіча пракурор згадаў зусім дарэмна. Як толькі язык павярнуўся. Па-першае, Лялевіч ніякага палітычнага прытулку не прасіў. Па-другое, перажыў сямейную трагедыю. Ён трапіў у аварыю, не справіўшыся з кіраваннем аўтамабілем, а праз два тыдні пасля гэтага памерла яго маці, якая атрымала траўмы пад час здарэння. Прычына смерці ў медыцынскім заключэнні — не траўмы. Звычайна ў такіх справах абвінавачванні здымаюць зусім, альбо даюць умоўны тэрмін. Але суддзя Майя Маляўка засудзіла Лялевіча да рэальнага тэрміну папраўчых работ. А ўся сутнасць у тым, што Янка Лялевіч грамадскі актывіст: бараніў стары горад ад разбурэння, затрымліваўся на мітынгах, выклікаўся раней на допыты ў КГБ.А пацвярджае гэтую думку той факт, што сам пракурор вобласці выдае маральныя ацэны Лялевічу — які пракол! Няўжо пракурору вобласці стае часу ўсе ДТЗ так дэталёва адсочваць?

Чамусьці Віктар Марозаў "забыўся" пра іншыя рэчы. Пра тое, як у Гародні зусім нядаўна засудзілі аднарукага чалавека за тое, што ён пляскаў у аладкі, як каралі штрафам афіцыйна акрэдытаванага журналіста, які выконваў заданне рэдакцыі, забыўся пра многія іншыя абсурдныя затрыманні і судовыя працэсы. Нейкая ўжо зусім аднавокая ці сляпая феміда вяршыць цяперашняе "праваціддзя"

Характэрна, што згаданы адыёзны артыкул "Гродзенскай праўды" раптоўна... знік з інтэрнэт-версіі газеты. Ні то, камусьці сорамна стала (а раптам здараюцца, цуды!), ні то, звычайная туфта выйшла, даруйце за слэнг, і "компетентное мнение" самымі аўтарамі ўбачылася зусім няўклюдным. Можна сцерці нешта з інтэрнэту, але напісанае і зробленае застаецца. Можна многа разоў вымыць рукі, але ці стане ад гэтага чысцей душа...

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Аднаразовая цывілізацыя?

Не ведаю, ці абвяшчанае раз у год Вялікае прыбіранне свету ўжо адбылося. Не ведаю, і прызнаюся, што нават не хачу ведаць. Такія аднаразовыя акцыі найчасцей бываюць сізіфавымі, пакуль не папрабіраюць раней у людскіх галовах. Каб у гэтым пераканацца, хопіць пахадзіць па Пушчы. Фольгавых торбаў і падобнай ім поскудзі з яе не ўбывае. Ужо аб гэта стараюцца збіральнікі ляснога багацця. Леснікі таксама не горшыя. Відавочны след ад іх дзейнасці гэта не толькі пілавінне і голыя паляны, але і апарожненыя каністры з-пад бензіну, пляшкі і алюмініевыя банкі. Ды гэта яшчэ нічога. Раз я нарваўся — і то далёка ад людскіх сяліб, дакладна ў лясной глушы — на вялікі мурашнік, у які нейкі жартаўнік уваліў... тэлевізар. Ну, колькі той ідыёт нарабіўся, а не дадумаўся, што трэба яшчэ ў мурашнік правесці электраток! Ды нашто мурашкам тэлевізар? А нашто Пушчы людзі?

Аб Белавежскай пушчы і яе лядскім рукаве мала сказаць, што яны засмечаныя. Яны проста загаўняныя! На шчасце, з беларускага боку Пушча маецца крышку лепш. Пераканала мяне ў гэтым знаёмая экаложка, якая летам валэндалася па заходняй Беларусі і не магла надзівіцца, што ані на вуліцах тамашніх гарадоў, ані па лясах не качаецца ўсюды пластмасавае смецце. Так ёсць, як павінна быць — у гарадах чыстыя вуліцы, у лясах толькі дрэвы і лясныя стварэнні. Ну і людзі. Ды тыя або не засмечваюць, або не маюць чым засмечваць, што выходзіць на тое самае, бо вакол іх — чысценька.

Не інакш было нейкі час таму ў Польшчы. Падстрэшкі вясковых хат напоўнены былі аж да крокваў шклянымі бутэлькамі, старымі газетамі і ўсялякім жалезівам. Не выкідвалі іх з-пад страхі ды тым больш у лес, бо мо раптам да чагосьці спатрэбяцца. З наступаючай электрыфікацыяй далучыліся да таго смецця папсаваныя тэлевізары, пластмасавыя бутэлькі, а ў апошні час камп'ютары і адразу абкормленыя гарышчы сталі спаражняцца ў лясы. Тым больш што матэрыя, якой спаражняліся, была штораз менш уежная, штораз менш трывалая, быццам бы місіяй нашай цывілізацы быў выраб абы-якіх, аднаразовых рэчаў, якія пасля выкарыстання адразу надаюцца толькі ў сметніцу. Так, быццам бы

тая абыштоськавасць стала нормай сучаснай цывілізацыі.

Абыштоськавасць пашыраецца ў медыях, асабліва ў тэлебачаннях, трактуючых выпусканыя сабою праграмы як аднаразовы тавар. Бо хто ж памятае іх назаўтра?! У апошні час у адной музычнай праграме накіраванай маладым людзям нейкі Нергаль, зорка для шмат каго і, кажуць, інтэлігентны дзядзька, пераконваў гледачоў, што сапраўдны мастак абыдзецца без музычнай адукацыі. Назваў ён нават музычную тэорыю глупствам. Ніхто, аднак, на гэта не зрэагаваў. Я кажу, што — даруйце мне вульгарнасць, інакш не магу — было гэта адназначнае п...нне! Папраўдзе ад рокмузыкі, які авалодаў не больш дзесяткам гітарных прыёмаў, цяжка патрабаваць, каб быў свядомым бязмежжа свайго музычнага невуцтва, усё ж ад інтэлігентнага быццам бы чалавека можна чакаць, каб не балаганіў маладым людзям у галовах. Бо невуцтва заразнае як сіфіліс. А вядома, якім спосабам рассявае яго Нергаль.

Адзінкавае невуцтва можна было б злёгку прамаўчаць, ды калі пераносіцца яно на ўсе ўзроўні жыцця, трэба біць на трывогу! Тым больш тады, калі з невуцтва робіцца цнота, а нават жыццёвая філасофія. Адважуся сказаць, што гэта смеццевая філасофія, так як аднаразовымі ёсць насоўкі або публічныя выказванні палітыкаў, што словы трактуюць як тавар аднаразовага карыстання. Ды што там словы! У цяперашні час нават высокаякасных тэхналагічна прылад не робяць для таго, каб яны былі, а каб хутка выкарысталіся. Толькі што тады з імі рабіць? Ну, толькі вынесці ў лес. Ды каб той лес не аказаўся быць аднаразовым, як ёсць ужо з працай, якая з-за смеццевых дамоў, вымушаных прадацаўцамі, стала аднаразовым прадуктам. Зрабіў работу — і прэч! Ніхто не дбае пра чалавечыя пачуцці. Гэтыя, дарэчы, апанавала зараза невуцтва. Каханне замяняе сексуальны акт, сяброўства — паляпванне па плячах, спачувальны альтруізм — эсэмэска адпраўленая паміраючай Зузі. А хто тая Зузя? А каго гэта цікавіць? Чалавечае жыццё таксама аднаразовае. Ці не акажацца запозна, што і наша цывілізацыя — аднаразовая?

Міраслаў ГРЫКА

Вачыма еўрапейца

Рапарт і заява

У мінулым годзе кандыдаты на
рознага ўзроўню
самаўрадавыя пасады абяцалі нам
— выбарцам —
имат. Мы ім паверылі — мы, выбарцы, і даверылі
ім мандаты.
І што аказваецца

сёння? Згодна з данымі сабранымі ў рамках акцыі "Мату prawo wiedzieć", якія прыслала "Ніве" "Stowarzyszenie 61", каля 15 адсоткаў цяперашніх прэтэндэнтаў у Сейм і Сенат гэта выбраныя ў апошніх самаўрадавых выбарах радныя, бурмістры, войты і прэзідэнты гарадоў. Як адзначаюць прадстаўнікі Stowarzyszenia, з чым цяжка мне не пагадзіцца, гэта ім не так даўно мы паверылі, што будуць яны дзейнічаць для найбліжэйшага нам і ім атачэння. Цяпер, калі толькі выйграюць у гонках за крэслы дэпутатаў ці сенатараў, будуць прымушаны адмовіцца ад сваёй самаўрадавай дзейнасці. "Здаецца, што такая практыка сведчыць аб недахопе павагі для выбараў учыненых грамадзянамі," — напісала Stowarzyszenie ў прысланым рапарце.

З даных, якія мы атрымалі, вынікае, што ва ўсёй краіне з 7 030 кандыдатаў у Сейм аж 946 выконвае функцыі ў сейміках або радах, а 91 займае пасады войтаў, бурмістраў або прэзідэнтаў гарадоў. На Падляшшы 30 кандыдатаў у Сейм (і шасцярых у Сенат з чатырнаццаці кандыдуючых згэтуль у Вышэйшую палату парламента) з'яўляюцца раднымі рады або сейміка, а двух цяпер войтам, бурмістрам ці прэзідэнтам (ніхто з іх не кандыдуе ў Сенат). Што цікавае, калі прыгдядацца выбарчым спіскам з падляшскага рэгіёна ў Сейм, на першых месцах — вядучых з пункту гледжання вопыту калі гаворка пра паспяховы выбарчы вынік — ніхто з іх не кандыдуе. Апынуліся тут цяперашнія дэпутаты, між імі цяперашяя і былыя міністры ды партыйныя лідары. Выглядае на тое, што шчыраванне ў лакальнай працы дзеля г.зв. малых айчын падляшскіх самаўраднікаў у сеймавых выбарах мае служыць толькі як партыйная падтрымка тым, хто дагэтуль дзейнічаў у вялікай палітыцы, і хто стаў сваімі партыямі пастаўлены як упэўнены пераможца.

:можци. * * *

Застанемся пры самаўрадавых справах. 19 верасня беластоцкая Гарадская рада аднагалосна прыняла— з ініцыятывы радных ад Форуму меншасцей Падляшша— пазіцыю ў справе спынення часткі меншасных праграм (канчаткова расійскай, ромскай і татарскай) у Аддзеле TVP Беласток. Заяўлена ў ёй: "Апошнія здарэнні ў выглядзе актаў нянавісці і неталерантнасці сведчаць пераканаўча, што адукацыя, узаемнае знаёмства і будаванне пачуцця багацця і культурнай разнароднасці рэгіёна надалей патрэбныя, а гэта між іншым з'яўляецца місіяй пуб-

лічных СМІ." Заклікалі да ўлад TVP ды да Краёвай рады радыёвяшчання і тэлебачання (КРРіТ) гарантаваць на рэалізацыю і выпуск меншасных праграм адпаведныя сродкі, прыгадваючы, што беластоцкі асяродак не атрымлівае на гэтую мэту ніякіх дадатковых сродкаў. Не стаўлю пад пытанне слушнасць зместу заявы, толькі цікавіць мяне, адкуль тая няспешлівасць беластоцкіх радных. Аб справе зняцця з тэлеэфіру (спачатку чатырох, уключна з літоўскай, канчаткова трох) праграм нацыянальных меншасцей гаварылася і пісалася далёка раней перад гэтым фактам (мы ў "Ніве" займаліся м.інш. яшчэ да ўвядзення з пачаткам верасня новай, "абцятай" рамоўкі). Ды, можа, радныя любяць выказвацца толькі тады, калі стаяць перад здзейсненымі фактамі. Толькі што тады іхнія дзеянні малапаспяховыя. Дарэчы, так як і генеральна сама тая заява пададзеная ўладам цэнтралі публічнага тэлебачання і КРРіТ.

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

сюды добра, але ў хаце найлепш, а прынамсі ў маёй. Толькі што вярнулася я з паездкі на Кашубскую зямлю. Паехала я туды, як мне здавалася — у госці, а пры нагодзе ўпрыгожыць вядомы кашубскі фэст нашымі роднымі песнямі. Мяне з Галенай — маёй другой "заранічнай" паловай, павёз туды на сваім аўто Весік — мабыць, найлепшы крынкаўскі шафёр.

Дабіраліся мы туды цэлы божы дзень — так далёка мы яшчэ не выступалі. Добра падрыхтаваліся да падарожжа — завалілі машыну рознымі відамі нашых сцэнічных строяў, рыбацкімі вудамі (некаторыя з нас заўзятыя рыбаловы), напяклі хлеба, пірагоў, набралі поўныя торбы гародніны, спакавалі крыху каўбасы, крынкаўскай вады набралі ў бутэлькі. Дарога ў добрай кампаніі хутка мінала, мы елі, спявалі, аглядалі цудоўныя прускія краявіды, па-мастацку створаныя натурай і іхнімі выдатнымі майстрамі. У ваколіцы Паслэнка з'ехалі мы з нашага цудоўнага шляху на аўтастраду, а там чакалі нас непрыемнасці ў выглядзе вялізных пробак. Выбіраючы альтэрнатыўны шлях, траплялі мы на адхоны, тупікі, сляпыя завулкі, у якіх аўтамабільны джыпіэс-навігатар не разбіраўся. Ад часу да часу да нас пазвоньваў знаёмы, які нас запрасіў, здзіўлены, што шлях у 5 гадзін заняў нам дарогу ад світання да самай поўначы. Такім чынам нас абмінула інтэграцыйнае вогнішча з кашубскім калектывам. Пакуль мы даехалі на месца, арганізатары паразыходзіліся па хатах. Слава Богу, што знайшліся людзі, якія нам адчынілі дзверы. Гутарка была з імі кароткая — нам сказалі што можна, а чаго нельга рабіць (усяго што пачынаецца на "п" — pić, palić i р...). Мы хутка зразумелі, што з вячэрай ніхто нас не чакае. Уваходзячы ў пакойчык, прызначаны для тройкі начлежнікаў, я пражыла дэжавю, быццам час на якіх дваццаць гадоў вярнуўся — інтэр'ер у хатцы рыхтык з маладзёжных турбазаў ПТТК. Відаць, тут людзі эканомна жывуць, нічога не выкідаюць, пакуль не рассыплецца ў порах. На сцяне вісеў рэгламент, з якога вынікала, што трэба самому вынесці смецце, прыбраць туалет, пасцель зняць і пакласці ў костачку, пакідаючы "хазяйства". Пабяседавалі мы яшчэ хвіліну пры крынкаўскіх запасах і леглі спаць. Тапчан нагадваў коўзанку. Добра, што былі дзве падушкі — адну я паклала на бераг тапчана, а другою заткнула вушы, ратуючыся ад Весікавага храпу. Раніцай разбудзіў мяне голас пад дзвярамі, які дакараў Галену, што раніцай патраціла зашмат вады. Мы пачалі камбінаваць, дзе напіцца кавы. Ужо было вядома, што нам у гасцях прыйдзецца даваць самім сабе рады. Надвор'е не дазваляла на ляноту на пляжы, ды ўсё ж мы туды падаліся. У дарозе на Гэль найшла на нас думка, каб недзе ў людным месцы спыніцца і паспяваць з Весікавай шапкай — зарабіць сабе на абед.

Калі мы ехалі, пазваніў нам арганізатар, каб мы падаліся ў Музей абароны Узбярэжжа — там быццам бы немцы чакаюць нашага выступлення. У дагавораным месцы прывітаў нас кіраўнік музея, сілезец, які перасяліўся сюды з жонкай. Пакуль спецыяліст па тэхнічным абсталяванні, патрэбным для нашага выступлення, быў яшчэ ў дарозе, мы мелі час паглядзець музейныя экспанаты, фатаграфіі Гітлера, немцаў, прамаўляючых перад Дваром Артуса, хлопцаў з Вермахта, даведаліся пра трагічны лёс польскіх герояў. Бачыўшы гэта, мяне перапаўняла пачуццё трывогі, спачування людзям, якім прыйшлося жыць у той страшны час; падумала, што трэба сюды абавязкова прывозіць школьнікаў, каб перасцерагчы, паказаць ім што такое вайна, каб усім адхацелася канфліктаў, перш за ўсё мілітарных. Тым часам у музеі я пазнаёмілася з маладымі энтузіястамі гістарычных рэканструкцый, пераапранутымі, між іншым, у фашысцкія мундзіры, якія любуюцца ў забавах у вайну і займаюцца гэтым амаль прафесійна.

Спецыяліст па тэхніцы на канец прыехаў і запісаў наш паўгадзінны канцэрт у бетонным цэнтральным складзе зброі, з якога калісыці пускалі снарады на 50 кіламетраў (на здымку). Акустыка там выдатная, спявалі мы без мікрафонаў. Матэрыял з канцэрта меў рэкламаваць іхні музей між іншым на "You Tube". За гэта нас пачаставалі міскай вайсковага гарохавага су-

Іаанна ЧАБАН

3 Крынак у Кашубы

пу, які з'елі мы ў кампаніі дырэктара музея і гукача. Далі нам на памяць спаткання кружэлку дзіцячага калектыву, якім кіруе згаданы спецыяліст

па тэхніны.

Пакуль дзень яшчэ быў доўгі, рашылі мы паехаць, як падказала нам начальства музея, на пачатак Польшчы — на Гэльскую касу. З-за колькасці турыстычных домікаў і будак з ежай цяжка было прыкмеціць прыроду. Як добра, што ў Крынках і наваколлі пакуль яшчэ не відаць таннай турыстычнай інфраструктуры!..

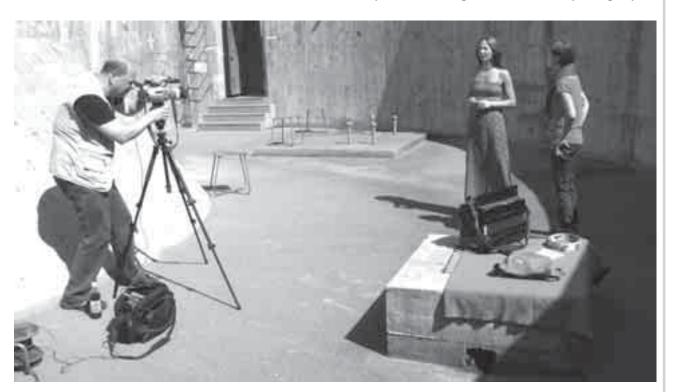
На пясчаным гэльскім пляжы часу мы не патрацілі дарам — за паўтары гадзіны спеваў мы зарабілі на вячэру; людзям, відаць, падабаўся наш рэпертуар. Некаторыя бабулькі з сантыментам услухоўваліся ў песні, мабыць, самі яны сюды з Усходу прывалакліся. На канец і наш арганізатар засумаваў па нас і запрапанаваў нам сустрэчу пад гэльскім маяком.

Пад маяком я падумала, каб напіцца кавы — стала неяк дажджліва, дрымотна. Панечка з адзінай тут буды на колах патрабавала 5 злотых за маленькі кубачак залівайкі з хуткаварнага чайніка. З-за сваёй непасрэднасці я пракаментавала, што гэта мнагавата за такі сорт напою, і прадпрымальніца раззлавалася на маю заўвагу. На няшчасце аказалася, што яна — добрая знаёмая нашага арганізатара. Ён патрабаваў ад мяне перапрасіць шаноўную панечку і ў рамках маральнай кампенсацыі заказаць у яе вячэру. Што ж было рабіць, працівіцца не выпадала, — аддалі мы свае апошнія заробленыя на пляжы грошы прадпрымальніцы. Стомленыя, расчараваныя

Канферансье прычапіўся ў сваёй прамове да нашых спадніц, што выклікала раптоўную весялосць у сабранай аўдыторыі. Выступілі мы там у двух блоках — у першым апранулі мы нашы стогадовыя варыянты строю і праспявалі любімыя мелодыі пад акампанемент баяна і флейты, а другі блок прысвяцілі выключна вясельным песням нашага рэгіёна, якія прэзентавалі ў рэканструкцыях пасляваенных рознакаляровых сукенак і абавязкова ў беленькіх шкарпэтках.

Нават там, на Кашубскай зямлі, знайшліся людзі, якія падпявалі нам, а пасля падыходзілі з віншаваннямі, каментуючы, што валодаем сапраўднымі беларускімі галасамі. Падабаліся ім нашы строі. Некаторыя слухачы былі ўпэўнены, што мы жывем у Беларусі. Мне здаецца, што мы былі для іх нечаканасцю і большасць з іх не ведала нічога пра нашу культуру і ўвогуле існаванне. Пацікавілася намі і іхняе тэлебачанне, якое ўзяло ў нас інтэрв'ю; слава Богу, не пыталіся ў нас пра нашу думку наконт іхняй гасціннасці. Хутка падаліся мы ў свой пакойчык спакаваць нашы клункі, стараючыся нічога не пакінуць. Усё прыбралі, знялі пасцель, спакавалі смецце і з лёгкай душой зачынілі за сабою дзверы...

Неўзабаве прыйшла пара абеду. У мностве прычэпаў з фастфудамі цяжка было штосьці падабраць для ежы. У тлуме сустрэлі мы аднаго з гаспадароў сустрэчы, які параіў нам купіць ежу ў палатцы кола тамашніх вясковых гаспадынь. Там Весік купіў нам тушаную макарону з мясам і капустай ды хлеб са шмальцам з салёным агурком. Смакавала выдатна. Чалавек, які нас сюды накіраваў, быў мужам адной з кухарак і заадно спявачак народнага калектыву, які састаўляюць людзі розных пакаленняў. Запрасіў ён

і галодныя хутка мы развіталіся з нашым арганізатарам, які застаўся пры гастраномнай будцы суцяшаць абражаную сяброўку. Адхацелася нам далейшых тутэйшых атракцыёнаў і мы рашылі хутка вярнуцца ў свой пакойчык. Тут супольна прааналізавалі на ўсе бакі мясцовыя звычаі, прабавалі скумекаць, па якіх прынцыпах жывуць тутэйшыя людзі, задумоўваліся, ці з намі самімі ўсё ў парадку.

Кашубскі фэст сабраў сапраўдны тлум, хоць усім трэба было набыць уваходныя квіткі. Ганяўся за намі вусаты прадавец табакі. Пан у прыстойным узросце і адзеты ў нацыянальную вопратку, пад капелюшом, сыпаў нам у далоні размаітую табаку: з перцам, мятай, чабаром, захвальваючы яе перш за ўсё эратычную цудадзейную моц. Мне якраз табака аказалася цудоўным сродкам ад насмарку, які нагуляла я, спяваючы на гэльскім пляжы. Апрача спевакоў, выступалі там народныя тэатральныя групы; на жаль, іхняя мова была для мяне зусім незразумелай. Наша выступление таксама пачалося кашубскім канферансам; я ў асноўным дадумоўвалася, што пра нас гаварыў канферансье ў кашубскім жупане, таму што заранёў паслала арганізатарам па электроннай пошце інфармацыю. Усё ж хутка я зразумела, што тамашнія мужыкі любуюцца ў эратычных жартах.

нас на каву. Дзякуючы яму мы маглі спазнаць мясцовы клімат. Гэты чалавек — сапраўдны кашубскі патрыёт (нават сцяг з кашубскім Грыфам павесіў сабе на даху), у свой час падарожнічаў па Беларусі. Ён у захапленні ад беларускай душы, дабрыні, адкрытасці. Нават беларуская гарэлка яму не шкодзіла. Выказаў сваю занепакоенасць, што заходняя цывілізацыя дацягнецца і туды, знішчаючы сваім дабрабытам гэты душэўны рай. Расказаў нам пра гастролі іхняга калектыву, паказаў фільм з паездак у Галандыю, Нямеччыну, пахваліўся супрацоўніцтвам і культурным абменам з музыкамі з Каламыі на Украіне. Найбольш спадабалася ім у каламыйцаў, што там іх заўсёды вельмі добра прымаюць, кормяць па хатах — тады нават гаспадары, бывае, што ў клунях начуюць, каб дагадзіць гасцям. Яны ад удзячнасці ўключаюць украінскія песні ў свой рэпертуар, неўзабаве зноў туды адпраўляюцца.

Мы з задавальненнем развіталіся з Кашубскай зямлёй, каб чым хутчэй вярнуцца на любімы ўсход, у Крынкі, дзе прынамсі ў нашай кампаніі стараемся падтрымоўваць і ўпрыгожваць свае будні адвечнымі традыцыямі і навыкамі, у тым ліку адкрытасцю, шчырасцю, гасціннасцю, якія перадалі нам у спадчыну нашы продкі.

"Ніва" ў 9 вёсках

Пацікавіўся я зараз, як пры канцы лета чыпаюць "Ніву" ў Нараўчанскай гміне (Гайнаўскі павет). Даходзілі да мяне чуткі, што за гэты час зацікаўленне родным беларускім часопісам паменшылася. І так яно сапраўды было. Так мне казалі суразмоўцы ў Плянце.

25 жніўня г.г. у крамы ГСпрывезлі 35-ы нумар штотыднёвіка "Ніва". Наведаў я ў гэты дзень крамы ў Плянце і ў Старым Ляўкове. У Плянце купілі адзін нумар "Нівы" і ў Старым Ляўкове — чатыры (у Ляўкове ўсіх было ў продажы пяць). У Плянце пра цікавыя артыкулы ў "Ніве" расказвала кліентам прадаўшчыца Ніна Ляткоўская, між іншым пра пабыўку прэзідэнта РП Браніслава Камароўскага на свяце Праабражэння Гасподняга на Святой Гары Грабарцы, у Чыжах, пра ўзнагароджанне Залатым крыжам заслугі айца Шэбеляна з Семяноўкі і іншыя допісы з Нараўчанскай гміны Янкі Целушэцкага і ўдзельнікаў юбілейных XVI Сустрэч "Зоркі". У Нараўчанскай гміне ёсць пастаянныя падпісчыкі "Нівы" ў Альхоўцы, Міхнаўцы, Лешуках, Новым і Старым Ляўкове, Нараўцы, Плянце, Свінароях і ў Скупаве. Ёсць таксама чытачы, якія купляюць "Ніву" на нараўчанскай пошце ды ў крамах ГС. 35-ы нумар будзе мець невялікія г.зв. звароты. Між іншым у Ляўкове і ў Плянце купяць усе 10 экземпляраў.

Прыгожыя сядзібы

У час сесіі Рады Нараўчанскай гміны (Гайнаўскі павет) былі ўручаны грашовыя ўзганароды і дыпломы пераможцам гміннага конкурсу "На найпрыгажэйшыя сялянскія сядзібы ў Нараўчанскай гміне". Сёлета ў ім прыняло ўдзел 20 гаспадароў. Колькасць удзельнікаў павялічваецца. І так у 2003 годзе было іх 11, у 2009 годзе — 16. Сёлета прынялі ўдзел у конкурсе жыхары Янова, Семяноўкі, Скупава (з гэтай вёскі найбольш) ды Альхоўкі, Плянты, Свінарояў і Нараўкі. Не бяруць удзелу ў конкурсе жыхары Лешукоў, Масева, Старога Ляўкова і Новай Лукі.

І вось вынікі. У катэгорыі "сялянская сядзіба ў цэласці: панадворак, дом, абора і стадола ды агарод кветкавы і з гароднінай" першае месца заняла Зіна Раманчук з Альхоўкі, другое раўнапраўнае месца — Яўген Рэент са Скупава і Анна Ігнатовіч з Семяноўкі ды трэцяе месца — Надзея Кабаць з Міхнаўкі. Вылучэнне атрымаў Анатоль Матысюк з Семяноўкі. У катэгорыі "сядзіба без гаспадарчых будынкаў" першае раўнапраўнае месца конкурсная камісія прызнала Міраславе Бортнік са Свінарояў і Лене Харкевіч з Плянты, другое раўнапраўнае месца — Барбары Бяляўскай і Вользе Русак з Янова ды Багдану Стульгісу з Нараўкі, трэцяе раўнапраўнае месца — Валянціне Куптэль з Янова і Валянціне Германюк са Скупава. Віншуем!

Патрэбны тратуар

Перад 2010 годаму Гайнаўцы шмат гарадскіх вуліц атрымала асфальтавыя маставыя, м.інш. вуліцы Доўгая, Электрычная, Саланевіч, Саламяная, Ракавецкага, Мілкоўскага і Кнеўскага. На некаторых з гэтых вуліц былі адначасна пракладзены тратуары, м.інш. на вуліцы Ракавецкага, Саланевіч ды часткова па вуліцы Мілкоўскага і Доўгай. Не мае тратуара вуліца Кнеўскага. А ён вельмі прыдаўся б, хаця б на адным баку. Гэта даволі доўгая вуліца на перыферыі горада. Па ёй спяшаюцца ўсе, каму трэба ў бальніцу і высядаюць з аўтобуса ПКС каля фабрыкі "Грыфсканд" (раней Хімічнай).

Тэкст і фота Уладзіміра СІДАРУКА

Будні чаромхаўскага спорту

Асяроддзевы спартыўны клуб (СКС) "Калеяж" ("Чыгуначнік") быў заснаваны ў 1973 годзе. Заснавальнікамі былі чыгуначнікі чаромхаўскіх прадрыемстваў. Паслядоўна з'явілася ідэя пабудовы стадыёна. У гэтую каштоўную ініцыятыву ангажаваліся чыгуначныя начальнікі, кіраўнікі аддзяленняў, майстры, работнікі ды жыхары пасёлка. Не шкадавалі яны вольнага часу і працы, бо верылі, што ўзнікне прыгожы аб'ект для мясцовай грамадскасці з ганаровай назвай "Чыгуначнік". Найбольшых поспехаў дабіваўся СКС у пачатках сваёй дзейнасці, г.зн. у час працвітання чыгуначных прадпрыемстваў. Паравознае дэпо, якое лічылася адной з большых устаноў на вузлавой станцыі, дазваляла вылучаць з рабочага калектыву выдатных спартсменаў і рэкамендавала да футбольнай каманды. Першым грамадскім прэзасам клуба быў начальнік гэтага ж прадпрыемства. Першым трэнерам "Чыгуначніка" быў машыніст Вітальд Артэмюк з паравознага дэпо, а адным з актыўнейшых дзеячаў СКС, які садзейнічаў развіццю футбольнай каманды быў дыспетчар Славамір Багроўскі. Ён быў членам каманды, трэнерам, затым выконваў ганаровыя абавязкі прэзаса клуба. Гэта адданы справе чалавек. Пад яго кіраўніцтвам "Чыгуначнік" авансаваў у чацвёртую лігу. Чарамшане ганарыліся футбалістамі. Гурбой хлынулі на матчы і цешыліся, калі "чыгуначнікі" заставаліся пераможцамі, су-

мавалі ў час паражэнняў. Амаль сорак гадоў футбалісты абараняюць гонар свайго клуба ў розных класах футбольнай лігі Паўночна-ўсходняга рэгіёна краіны.

У час заняпаду чыгункі на чаромхаўскай станцыі абмежаваўся лік рабочага калектыву. Паравознае дэпо з прадпрыемства ў некалькі соцень асоб стала адно філіяй беластоцкай фірмы. Чарговыя рэструктурызацыі адмоўна паўплывалі і на кадры футбольнай каманды. Многія футбалісты падзялі-

лі лёс беспрацоўных або вымушаны былі перамясціцца на іншую працу. Стадыён папаў у руіну. Памяняліся і ўлады клуба. У гэтым годзе падаўся ў адстаўку прэзас Юрка Яўдасюк, а быў выбраны Мірак Самасюк, член каманды "Чыгуначніка". Ці давядзе ён клуб да даўнейшай формы, цяжка сказаць. Новы прэзас прафесійна працуе на чыгунцы. Разам з жонкай, дырэктаркай Гміннага цэнтра культуры ўзначальваюць калектыў "Чарамшына". Шмат часу прысвячае для гэтай справы. Ці хопіць яму жыццёвай энэргіі, каб справіцца з грамадскімі абавязкамі? Адзін, пэўна, не адолее праблем, якія накапіліся ў час апошняга перыяду. Неабходная падтрымка з боку чаромхаўскай грамадскасці і гміннага самаўрада. Ад гміны СКС атрымлівае станоўчую падтрымку ў форме фінансавай успамогі. Каб адно не былі гэта грошы выкінуты ў гразь.

Праўленне СКС паслала прашэнне ў Прадпрыемсва чыгуначнай маёмасці ў Варшаву, каб прадалі ім за сімвалічную залатоўку пляцоўку стадыёна. Дагэтуль футбалісты не атрымалі станоўчага адказу. А шкада, бо стадыён СКС "Чыгуначнік" можа ў сучаснай рэчаіснасці падзяліць лёс шматлікіх чыгуначных аб'ектаў для грамадскага карыстан-

🔲 Пераможная каманда "Калеяжа" на матчы за кубак войта Врублеўскага на "Орліку"

ня. А на гэта нельга дазволіць!

На VIII сесіі Рады гміны ставілася інфармацыя аб дзейнасці Таварыства СКС "Чыгуначнік" за першае паўгоддзе 2011 г. Вось некаторыя даныя.

Футбольная секцыя займаецца камандамі ў дзвюх катэгорыях: камандай сеніёраў у ліку 32 спартсменаў прад'яўленых да розыгрышаў акруговага класа сеніёраў і каманду старэйшых юнакоў

у катэгорыі малодшых юнакоў пад наглядам трох інструктараў. Лагер быў арганізаваны пры фінансавай успамозе бацькоў.

Заняткамі і трэніроўкай у футбольнай секцыі займаецца трох трэнераў: Лукаш Шабалоўскі — сеніёры, Каміль Кулік — малодшыя юнакі і Багдан Гансяроўскі — "арляняты".

У першым паўгоддзі Таварыства ат-

рымала датацыю з гміны памерам у 25 тысяч злотых, прычым выдала: 983 зл. на страхоўку ўдзельнікаў футбольнай каманды, 11 006 зл. на закупку рэчаў, 4 932 зл. на аплаты суддзям, 3 070 зл. — на транспартныя паслугі, 370 зл. — на ўтрыманне парадку на стадыёне, 2 615 зл. — на аплаты ПЗПН і 2 024 зл. на камандзіровачныя футбалістаў. Апрача таго, шмат працы было выкананай у рамках валантары-

🦳 Каманда "Калеяжа" 1974 г.

http://kolejarz.s23.o

у ліку 18 асоб. Каманда сеніёраў у сезоне 2010/2011 заняла адзінаццатае месца. У трыццаці сустрэчах заваявала 42 пункты, што па падліку забітых голаў складвае вынік 55: 54.

Каманда старэйшых юнакоў раздзяліла трэцяе месца. У дваццаці дзвюх сустрэчах заваявала яна 41 пункт, прычым прапорцыя голаў складвае вынік 67:66. З нагоды Дня дзіцяці 1 чэрвеня на стадыене "Орлік" таварыства арганізавала футбольны міні-турнір дзеткам II — III класаў неаб'яднаным у футбольнай секцыі. Удзельнічала 22 хлопцаў. Пераможцы атрымалі рэчавыя ўзнагароды ў выглядзе мячыкаў, ботаў і бідонаў. Узнагароды былі куплены за грошы СКС. Мерапрыемства было ўступным перыядам для набору ў футбольную каманду катэгорыі "Орлік". Паслядоўна была створана трэцяя каманда ў катэгорыі "Орлік" і прад'яўлена да розыгрышаў у сезоне 2011/2012. Стварэнне такой каманды з'яўляецца патрабаваннем дзвюх маладзёжных каманд (такі абавязак накладвае Польскі футбольны саюз на клуб, які выступае ў акруговым класе сеніёраў).

Таварыства арганізавала пяцідзённы кандыцыйна-падрыхтоўчы лагер у Белым Дунайцу. Удзельнічала 12 хлопцаў

яту — падрыхтоўкі стадыёну да розыгрышаў, арганізацыі турніраў, карыстання з прыватнага транспарту пры закупцы рэчаў і г.д.

Выступаючы на сесіі прадстаўнік Таварыства (заадно радны) Януш Ліпінскі канстатаваў у заканчэнні выступлення: Карыстаючыся нагодай хочам сказаць, што Гміне не пад сілу быць уладальнікам уласнага спартыўнага аб'екта. Стадыен "Калеяж", якім зараз карыстаем ся, у неахайным стане. Таму футбольная каманда стаецца аб'ектам крытыкі прыезджых каманд. Удзельнікі спаборніцтваў не маюць магчымасці пакарыстацца лазняй і выкупацца, не гаворачы пра туалеты. Спадзяемся, што гэта адменніцца, бо ў такой сітуацыі выхаванне моладзі стварае праблемы. Моладзь павінна карыстацца належнымі ўмовамі дзеля развіцця сваіх жыццёвых зацікаўленняў. Стадыён "Калеяж" не толькі служыць футбалістам, але і карыстаюцца ім пажарнікі, якія рыхтуюцца да спаборніцтваў, моладзь, якая не выступае ў турнірах ПЗПН. Трэба спадзявацца, што ў такім стане стадыён нядоўга паслужыць чаромхаўскай грамадскасці. З надзеяй на лепшую будучыню, дзякуем за ўвагу. Праўленне СКС "Калеяж" Чаромха.

Размова з Бернардам Гайдам — старшынёй Асацыяцыі нямецкіх грамадска-культурных аб'яднанняў.

Не заўсёды станоўча да меншасцей

Ніва: — Якія галоўныя мэты стаграмадска-культурных аб'яднанняў?

Бернард Гайда: — Асацыяцыя нямецкіх грамадска-культурных аб'яднанняў (АНГКА) гэта зборная арганізацыя ўсіх грамадска-культурных суполак нямецкай меншасці ва ўсей Польшчы. У першую чаргу яе дзейнасць накіравана на каардынацыю, дапамогу і арганізацыйную падтрымку тых жа суполак. Апрача таго сама асацыяцыя праводзіць грамадскую і культурную дзейнасць. Мэта гэтай дзейнасці — распаўсюджванне нямецкай мовы і культуры, захаванне нямецкіх традыцый. Асацы-

яцыя таксама прадстаўляе арганізацыі нямецкай меншасці перад вонкавымі структурамі, у асноўным перад дзяржаўнымі органамі.

Н.: — Ці АНГКА наглядала за сёлетнім перапісам насельніцтва?

Б.Г.: — АНГКА не толькі назірала за ходам перапісу, але таксама правяла шырокую кампанію па яго прамоцыі.

H.: - Як АНГКА заахвочвала нямецкую меншасць прымаць актыўны ўдзел у перапісе насельніцтва?

Б.Г.: — Асацыяцыя выпусціла больш за 160 тысяч улётак з інфармацыяй аб прынцыпах перапісу насельніцтва і з заклікам спісаць самога сябе па інтэрнэце. Мы выкарысталі таксама плакаты на нямецкай мове, якія падрыхтавала Галоўная статыстычная ўстанова (ГСУ). У інтэрнэце

таксама была праведзена кампанія пад піс, і асабліва моцна насцярожвае сёлетлозунгам "Памажы бабе/дзеду спісацца" ў сацыяльнай сетцы Facebook і на сайтах паасобных арганізацый. Акрамя таго мы падрыхтавалі мультымедыйную прэзентацыю, якую прадставілі на сустрэчы членаў розных арганізацый і апублікавалі яе ў інтэрнэце. Таксама нашы часопісы апублікавалі нямала артыкулаў аб перапісе.

Н.: — Што было мэтай прамацыйных дзеянняў?

Б.Г.: — Мэтай было пазбаўленне людзей, якія адчуваюць сябе немцамі ў Польшчы, некаторых боязей перад смелай дэкларацыяй сваёй нацыянальнасці. Гэтую боязь могуць адчуваць некаторыя людзі, асабліва тыя, якія падвяргаліся прыгнёту па нацыянальнай прыкмеце ў час камуністычнай Польшчы. Важнай мэтай нашых дзеянняў было таксама схіленне многіх людзей задумацца на тэму свайго паходжання. Іншай мэтай была папросту інфармацыя аб метадах перапісу і заахвочванне да самаспісу — спісання самога сябе ў інтэрнэце — самага простага і найбольш прыватнага метаду правядзення перапісу.

Н.: — Ці АНГКА назірала папярэдні перапіс?

Б.Г.: — Асацыяцыя прыглядалася павіць перад сабою Асацыяцыя нямецкіх пярэдняму перапісу так інтэнсіўна, як і ў гэтым годзе.

> Н.: — Паводле даных перапісу насельніцтва 2002 года немцамі назвалі сябе 147 094 грамадзян Польшчы, большасць з якіх жыве ў Апольскім ваяводстве. Як Вы думаеце, ці гэты вынік з'яўляецца надзейным, ці перапіс быў праведзены правільна?

> Б.Г.: — У цэлым нельга сказаць, што вынікі перапісу гэта сапраўды надзейная крыніца інфармацыі аб колькасці прадстаўнікоў нацыянальных меншасцей. Гэта паказаў ужо папярэдні пера-

http://www.vdgeo.vdg.pl

ні. Пытанне пра нацыянальнасць вельмі інтымнае і вакол яго часта ўзнікае многа незразумеласці, няяснасці. Падчас папярэдняга перапісу было вельмі шмат сігналаў аб запаўнянні перапісчыкамі фармуляраў алоўкам або аб адмове запісаць дадзеную нацыянальнасць, не кажучы ўжо пра згаданы дрэнны вопыт з часоў камунізму. Цэлы час сябры меншасцей звяртаюць увагу на страх прызнавацца да сваей сапраўднай нацыянальнай прыналежнасці, як аб'ектыўны, так і суб'ектыўны, значыць страх перад фактычнымі рэпрэсіямі або боязь назваць сапраўдную нацыянальнасць у прысутнасці перапісчыка. Фактычна можна лічыць, што у Польшчы жыве ад 300 000 да 400 000 немцаў, а Апольская Сілезія ці шырэй Верхняя Сілезія з'яўляецца месцам іх найбольшай канцэнтрацыі ў Польшчы.

Н.: — Ці думаеце што ў гэтым годзе вынік перапісу будзе падобны?

Б.Г.: — Хутчэй за ўсё нельга рабіць нейкіх прарочых уяў, але, верагодна, лік будзе памяншацца з-за вялікай буры ў СМІ, звязанай з "сілезскай нацыянальнасцю" і дзейнасцю Руху аўтаноміі Сілезіі. Многія немцы ў Польшчы адчуваюць моцную сувязь з роднай зямлёй,

і моцна ідэнтыфікуюцца з сілезскай гаворкай, якой карыстаюцца ў паўсядзённым жыцці, у выніку працягваючайся больш за два пакаленні гвалтоўнай асіміляцыі, палітычнай і грамадскай дыскрымінацыі нямецкай мовы. Таму, нягледзячы на нямецкія карані, многія людзі дэкларуюць сілезскую нацыянальнасць, нягледзячы на тое, што яна непрызнаная законам. Атака Яраслава Качынскага на сілезскую нацыянальнасць паспрыяла яе папулярызацыі, пры адначасным канцэптуальным хаосе, калі невыразнымі становяцца паняцці нацыянальнасці, этнічнай групы, паходжання ці грамадзянства. Мы баімся, што ў выніку многія людзі, якія ў 2002 годзе заявілі нямецкую нацыянальнасць, маглі ў гэтым годзе заявіць сілезскую нацыянальнасць. Таксама назіраем феномен нагрувашчвання розных ідэнтыфікацый, якія з'яўляюцца вынікам функцыянавання ў адкрытым грамадстве, цесна звязаным з еўрапейскімі каштоўнасцямі, што не спрыяе адназначным нацыянальным вызначэнням.

Н.: — Што можа атрымаць нямецкая меншасць, калі колькасць людзей, якія дэкларуюць нямецкую нацыя-

> нальнасць будзе большая, чым падчас перапісу 2002 года? Ці вынік сёлетняга перапісу можа паўплываць на сітуацыю нямецкай меншасці, напрыклад, на памеры фінансавай датацыі?

> Б.Г.: — Думаю, што вынік занадта не паўплывае на рэальнае становішча нямецкай меншасці. Хоць немцы складаюць самую вялікую меншасць у Польшчы, аднак яна толькі трэцяя на спіску ўрадавых датацый, прызначаных нацыянальным меншасцям. Вядома, калі лік немцаў пасля сёлетняга перапісу будзе большы, нямецкая меншасць была б больш прэстыжнай.

Н.: — Як Вы думаеце, ці перапіс у гэтым годзе быў праведзены правільна?

Б.Г.: — Цяпер мы знаходзімся ў працэсе здабывання інфармацыі ад нашых ар-

ганізацый. Хочам даведацца ці яны сустрэліся з парушэннямі закону падчас перапісу. У асноўным мы не атрымалі ніякіх негатыўных сігналаў. Існавалі асобныя прыклады парушэнняў. Мы разглядаем выпадак, калі жыхары сцвярджаюць, што іх не перапісалі, хаця яны самі не спісаліся. Былі выпадкі, калі аднаго з членаў сям'і пыталі аб усіх іншых, з чым непрысутныя не згаджаліся. Лічбавы спосаб правядзення перапісу спрычыняецца да таго, што памылковыя запісы (як тыя папярэднія робленыя алоўкам) былі незаўважальнымі для перапісваных асоб.

Н.: — Як Вы думаеце, ці такія дзеянні могуць паменшыць колькасць людзей, якія прызнаюцца да нямецкай нацыянальнасці?

Б.Г.: — Мы ведаем, што грамадства не заўсёды станоўча ставіцца да меншасцей і таму не ўсе перапісчыкі былі ў гэтым плане нейтральнымі. Тым не менш, цяжка даказаць іх злыя намеры. Наогул цяжка адказаць на гэтае пытанне, таму што падчас перапісу працавала вельмі вялікая колькасць перапісчыкаў. Парушэнні могуць быць таксама вынікам нядбайнасці перапісчыка або падыходу саміх перапісваных.

Гутарыла Марта КРЫК

Ляўкоўскія "Цаглінкі" ў смаргонскім Залессі

Перад паездкай на радзіму кампазітара Міхала Клеафаса Агінскага ўсе мы хваляваліся ці будзе ўдалай наша вандроўка па Беларусі. І вось 5 жніўня ў пяць гадзін раніцы адпраўляемся на аўтобусе ў напрамку пагранперахода ў Баброўніках. На граніцы аформілі нас хутка і мы ўжо любуемся краявідамі на беларускім баку. Па дарозе наведваем манастыр у Жыровічах. Затым адпраўляемся ў Залессе Смаргонскага раёна. Сонечнае надвор'е, на палях камбайны ўбіраюць збожжа. За імі цягнуцца машыны, якія цюкуюць салому і вывозяць з пожні, каб можна было яе заараць. Вока радуецца, калі глядзіш на вялікія задбаныя палеткі льну, кукурузы, на багатыя травой лугі і пашы.

Дарога ў Залессе шыкарная, як узлётная паласа, але шафёр нашага аўтобуса не гоніцца, быццам звар'яцелы таксіст за прыбыткам, і гэта дае нам магчымасць назіраць наваколле. За вокнамі мільгаюць не паламаныя "бяседкі" на аўтобусных прыпынках. пафарбаваныя ў блакітны і жоўты колер валуны з лозунгамі, каб берагчы лес, птушак, мурашак і наогул усё. Гэта прыемна ўражвае. А ў нас не дадумаліся да гэтага, хаця даўно пара, бо развялося столькі ўсякіх дурманаў, якія ад лішку энергіі ўсё руйнуюць сваімі налітымі дурной сілай рукамі і нагамі. А вось каменную глыбу ніякі каратыст не адолее.

Уязджаем на Смаргоншчыну. Перад намі сустрэча з мястэчкам Залессе. Там знаходзіцца двор кампазітара Міхала Клеафаса Агінскага, дзе праводзяцца фестывалі. Калектыў "Цаглінкі" накіраваўся ў мясцовы Цэнтральны дом культуры, дзе сустрэлі нас з вялікай сардэчнасцю арганізатары фестывалю-кірмашу "Залессе запрашае сяброў".

У суботу, 6 жніўня, свята пачалося вялікім канцэртам самадзейных калектываў. На міжнародным канцэрце — былі госці з Расіі, Польшчы і Літвы — беларусаў Польшчы прадстаўлялі стараляўкоўскія "Цаглінкі". Выступілі яшчэ клектывы з Масквы, Віцебска і Жодзішак. Шматлюдная публіка магла набыць вырабы мясцовых майстроў, пакаштаваць стравы і напоі залескіх гаспадынь. Жыхары Залесся запрасілі гасцей у свае імправізаваныя падворкі, дзе частавалі мясцовымі прысмакамі. Вось як тут, у Беларусі, а канкрэтна ў Залессі, прымаюць гасцей!

Арганізатары — работнікі Залескага цэнтральнага дома культуры старанна падрыхтаваліся да свята. Беларускія строі гуртоў радавалі прысутных разнастайнымі ўзорамі і колерамі. Госці фестывалю вельмі ўдзячныя арганізатарам і мясцовым уладам за такое высакароднае мерапрыемства, якое прайшло вельмі выдатна. Ніхто тут не адчуваў сябе самотным. Радуе таксама факт, што "Цаглінкі" і на гэты раз прывезлі чарговы трафей - ганаровую грамату.

Дадому мы вярталіся ў нядзелю, 7 жніўня. Па дарозе заехалі ў Гродна, дзе апдачывалі і захапляліся прыгажосцю гэтага старажытнага горада.

Віктар БУРА

02.10.2011 ^{*} № 40

молад

рускі салок

У час, калі мы завіталі ў садок, там якраз рыхтаваліся да абеду. У зале пахацела бурачковым супам. На стале стаяла ўжо роўна расстаўленая пасуда. За момант пачнецца самы прыемны момант дня. Супольная яда, за сяброўскім сталом.

— Смачна есці! — выгукнуць у адзін голас дашкольнікі.

Дзеці з беларускага садка вядомыя з-за добрых галасоў. Калі яны выступаюць на мерапрыемствах, няма для іх канкурэнцыі. А запісаныя на CD песні "Вясёлкі", узор для сотняў дзяцей з іншых садкоў і пачатковых класаў. У сучасны момант беларускія песні вывучаюць таксама дзеці іншых нацыянальнасцей, яны таксама ахвотна прымаюць удзел у беларускіх конкурсах і святах.

Музычны гурт "Вясёлка" — своеасаблівы брэнд прадшколля. Тут таксама запал на некалькі беларускіх пастановак ў год. Вось, неўзабаве дзеці, бацькі і настаўніцы прымуць удзел

у аглядзе абрадавых тэатраў, дзе пакажуць падрыхтаванае навесну "Вяселле". У планах таксама працяг музычна-тэатральнага праекту: Паравіны

года. Як і ў мінулыя гады, тут можна запісацца ў гурток шахматыстаў, рыхтавацца да дэкламатарскага конкурсу "Роднае слова".

 А якія мерапрыемствы рыхтуеце ўжо ў пачатку школьнага года? спыталі мы ў намесніцы дырэктар, спадарыні Альжбеты Рудчук.

— У бліжэйшую нядзелю (25 верасня) мы паедзем у Надаўкі, што ля Беластока. Каб там, ля вогнішча і каўбасак, лепш пазнаёміцца з новымі дзяцьмі і бацькамі. Падобныя паездкі ў нас у пачатку і на заканчэнне школьнага года.

У бягучы год у Польска-беларускім прадшколі н-р 14 рэкордная кольскасць дзяцей, тут працуе ўжо тры з паловай (або як кажа спадарыня дырэктар: амаль чатыры) беларускія аддзелы: разам 102 дзяцей. Частка навучэнцаў займаецца ў аддзелах, размешчаных у былой ПШ н-р 12, што па вуліцы Варынскага (там таксама працуе праваслаўная пачатковая школа). Пабольшаў і настаўніцкі калетыў, у прадшколлі новая настаўніца — Эвеліна Курган.

30PKA

Свята праваслаўнага

фота Ганны КАНДРАЦЮК

Святыні мучаніка дзіцяткі Гаўрыі-

ла — духовы скарб Беласточчыны.

Доўгія гады яны знаходзіліся па-за ме-

га заступніка. Гаўрыіл Заблудаўскі —

ры св. Мікалая, прыязджаюць палом-

дзень праваслаўныя школьнікі Беластока звольнены з урокаў. Таму ў той чацвер у царкву прыйшлі сотні дзяцей, гімназістаў, ліцэістаў. Разам з імі былі настаўнікі рэлігіі, бацькі, бабулі з дзядулямі. Сярод іх мы сустрэлі цяперашніх і ўчарашніх выпускнікоў "чацвёркі", вучняў праваслаўнай школы ды сяброў з гімназіі н-р 7.

Сапраўднае свята, як вядома, спалучаецца з народным фэстам, таму вакол сабора не магло абысціся без цукернікаў і вясёлых бясед. У вочы кідаліся жулі-

фота Ганны КАНДРАЦЮК

месцы тут вучні школ і гімназіяў з Беластока і Падляшша. Яны прыходзяць да мошчаў папрасіць у святога спрыяння ў вучобе і сям'і. У кожны аўторак у саборы служаць акафіст дзіцятку Гаўрыілу.

А восению, 22 верасня, адзначаем Свята перанясення мошчаў мучаніка Гаўрыіла. У гэты

каватыя хлапчукі, што, пакарыстаўшыся выхаднымі, адчувалі сябе як у час прагулу. Іх прысутнасць паказала, што беластоцкае свята ўпісалася ў традыцыю народных святкаван-

Віншаванне

І штораз меней маю я сіл,

Шведа

Шавец у лекара Скардзіцца лекару шавец хворы:

Пісьменніку маладому Нарадзіўся сынок дома. 3 такой важнае нагоды 3 віншаваннем йдуць заўсёды.

— Гэта ўрэшце перамога. Твор, што мае рукі й ногі, Віншаваў яго сардэчна Сябра, сабутэльнік вечны.

ЗОРКА

Nº 40 [02-10-2011]

Рыхтуем нешта спецыяльнае, але пра гэта яшчэ не хочам гаварыць...

3 Касяй Максімец і Юстынай Шэрэмэтай, трэцякурсніцамі беларускай філалогіі Унівэрсітэта ў Беластоку і сябрамі Беларускага аб'яднання студэнтаў (БАС), гутарыць Уршуля Шубзда.

ступіць на беларускую філалогію? жывуць у вёсцы непадалёк мяжы кай. Першы раз я паехала на Басоз Беларуссю. Яны размаўляюць на бе-

У.Ш: — Чаму Вы вырашылі па- ларускай мове, таму гэтая мова заўсёды для мяне была блізкай. Пасля Кася Максімец: — Мае сваякі я пачала цікавіцца беларускай музывішча з Юстынай у 2001 годзе. Мне

Юстына Шэрэмэта (злева) і Кася Максімец

Музыка з кайфам

Музыка заснаванага ў 2008 годзе гурту Folkroll віруе ў зусім нестандартным стылі. Рытмаў там багацце. Гукаў намнога больш, але разам ствараюць вельмі цікавую карціну, якую дапаўняе голасі талент Насты Някрасавай.

Наста Някрасава, 23-гадовая вакалістка з беларускага Палесся, паслядоўна пашырае спісак сваіх дасягненняў. Апошнім у гэтым спіску стаіць дэбютны альбом "Вір" запісаны супольна з гуртом *Folkroll*. Дзяўчына мае сапраўды магутны голас, але менавіта натуральнае суадчуванне з музыкамі *Folkroll* прыносіць задавальненне слухачам і творчыя поспехі. Пісаць пра яе пачалі шырэй у 2008 годзе, калі паявілася на фэсце "Вольнае паветра", а пасля перамагла накіраваны на польскіх і беларускіх выканаўцаў фестываль "Sounds of Borderland" у Вішніцах непадалёк Белай-Падляскай. Год пасля Folkroll і Hacta Някрасава зноўку блішчалі. Сталі пераможцамі прэстыжнага фестывалю "Новая традыцыя" ладжанага Польскім радыё ў Варшаве. Узнагародай, апрача вялікага прызнання сярод творцаў і публікі, стала магчымасць запісу альбому. Вынік — 11 песень, якія змястоўна распавядаюць сваю гісторыю на альбоме "Вір". А гісторыя неабыякавая. Наста заўсёды падкрэслівае, што яе карані і інспірацыі на Палессі, адкуль яна родам. Таму знойдзем у альбоме песні, якія жылі або яшчэ жывуць сваім жыццём у час беларускіх абрадаў. Беларускія вё-

скі розных раёнаў наведваем у час Вялікадня, Каляд, Юр'я ці вяселля. Апрача гэтага можам паслухаць аўтарскі мікс палескіх дзіцячых гульняў і лічылак у арыгінальнай аранжыроўцы Паўла Рыжкова, які піша музыку і аранжыруе ўсю творчасць гурту Folkroll. Усё складваецца на вельмі таямнічую цэлосць, у якой сустрэнем гульню настрояў, неадназначныя вакалізы і шмат складаных мелодыяў. Хаця, здаецца, гэта не такое простае для слухання, то ўсё ж такі аддае атмасферу беларускага фальклору, а прытым упісваецца ў рамкі сусветнай музыкі. Этна-ажаз, які выконвае Folkroll і Наста Някрасава гэта жанр, які ўражвае аб'ёмам творчых магчымасцей, з якіх музыкі выдатна карыстаюць. А мы атрымліваем цікавую, нашую ды сусветную адначасова, аповесць — казку пра жыццё.

basovka@o2.pl

вельмі падабаліся гурты і іх музыка, таму што яны маніфеставалі сваё супраціўленне палітычнай сітуацыі ў Беларусі. Мяне зацікавіла іх творчасць і я захацела пазнаць беларускую мову каб лепш разумець тэксты песень і іх сэнс.

Юстына Шэрэмэта: — У мяне было падобна. Паводле мяне першым крокам каб лепш пазнаць Беларусь — гэта вывучэнне мовы. Мы паступілі на філалогію каб паглыбіць свае веды аб музыцы, мастацтве але таксама пазнаёміцца з гісторый Беларусі, проста ўсё гэта нас цікавіла, дык мы паступілі на філалогію ў 2009 годзе.

У.Ш: — Ці Вашыя ўяўленні аб філалогіі пасля двух гадоў вучобы пацвердзіліся?

Ю.Ш: — Напэўна цяпер лепш ведаем беларускую літаратурную мову. Я даведалася аб многіх выдатных беларусах, пра якіх я ніколі раней не чула. Але найбольшай неспадзяванкай была сяброўская атмасфера, якая пануе ў інстытуце. Тут мы вельмі добра жывем з выкладчыкамі. Я вучуся яшчэ на педагагічным факультэце, там выкладчыкі не так ужо і ахвотна дапамагаюць студэнтам.

К.М: — Нас 20 чалавек на курсе, у такой групе зручней павесці заняткі і хутчэй можна пазнаёміцца з выкладчыкамі, а яны маюць больш часу для стутэнтаў. Часта заахвочваюць нас каб цікавіцца і ўдзельнічаць у культурным жыцці беларусаў на Падляш-

V.Ш: — Дзякуючы ім Вы вырашылі ўступіць у БАС?

К.М: — Не. Як я раней сказала, амаль штогод бываю на Басовішчы і быў такі момант калі я падумала што варта было б не толькі ўдзельнічаць у гэтым фестывалі, але таксама дапамагаць у яго арганізацыі. Два гады назад разам з Юстынай мы працавалі валанцёркамі. Дзякуючы таму мы маглі бліжэй пазнаёміцца з людзьмі з БА-Су, а перад усім мы мелі магчымасць пагутарыць з нашымі любімымі выканаўцамі. Тады мы пачалі думаць каб уступіць у БАС і арганізаваць такія ім-

У.Ш: — У гэтым годзе Вы ўжо былі ў ліку арганізатараў фестывалю. За што Вы адказвалі?

Ю.Ш: — Мы займаліся арганізацыяй кемпінга. Кожны хто хацеў паставіць палатку мог да нас звярнуцца. Дапамагалі нам валанцёры, двух з іх далучыліся ў гэтым годзе да БАСу.

К.М: — Яшчэ ў чэрвені мы былі таксама адказныя за арганізацыю канцэрта і сустрэчы пад загалоўкам Before-Басовішча. Гэта была наша ініцыятыва, якую мы ад пачатку да канца рыхтавалі з Юстынай. Падумалі што варта зрабіць рэкламу самога фестывалю жыхарам Беластока.

У.Ш: — Як Вы бачыце сваю будучую дзейнасць у БАСе?

К.М: — Хочам пашырыць дзейнасць БАСу, каб нашае аб'яднанне не асацыявалася толькі з Басовішчам.

Ю.Ш: — Маем многа думак. Сёлета святкуем трыццацігоддзе БАСу і з гэтай нагоды рыхтуем нешта спе цыяльнае але пакуль не хочам пра гэта гаварыць...

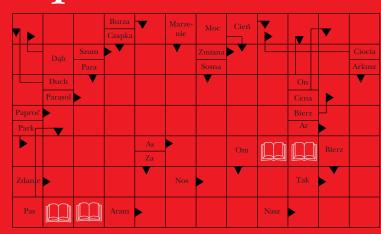
Польска-беларуская крыжаванка № 40

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы, з наклееным кантрольным талонам, на працягу трох тыдняў, дашліце ў "Зорку". Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку н-р 36:

Яр, узгорак, гром, прэзідэгт, рыбак, амега, зубр, рарытэт, ода, крыга, пан, збан, за, каза, ямка. Прусак, грыб, рэбры, доза, за, мікроб, адам, экран, гэн, татка, мэр, атлетызм, агава.

Узнагароду, фільм пра беларускія замкі, выйграла Эвеліна Карэтка з Беластока. Віншуем!

Інаўгурацыйны матч з юніёрскай зборнай Беларусі

На нядаўна адкрытым стадыёне ў Седльцах 31 жніўня адбыўся першы міжнародны матч. На полі сустрэліся польская і беларуская юніёрскія зборныя па футболе (U-19). Гэта мела асаблівае значэнне, таму што гэта быў першы з 1976 года міжнародны матч. У тым часе адбылося шмат міжнародных спаборніцтваў, але яны мелі толькі клубны характар.

Старшыня Акруговай футбольнай асацыяцыі ў Седльцах Кшыштаф Карась патлумачыў, што як толькі даведаўся, што плануецца матч са зборнай Беларусі, выступіў з ініцыятывай правесці яго менавіта тут і такім чынам інаўгураваць міжнародную дзейнасць стадыёна. "Мы рады, што мы іграем з Беларуссю. Гэта ж нашы блізкія суседзі. Мы таксама спадзяемся на далейшыя матчы з камандамі Усходу", — сказаў Карась. Варта таксама нагадаць, што ў час урачыстага адкрыцця стадыёна 11 чэрвеня прынялі ўдзел прадстаўнікі гарадоў-пабрацімаў, у тым ліку дэлегацыя беларускага Ваўкавыска на чале са Святаславам Болбатам.

Фота ДАРЫЮШ ДЫБЦЯК

У складзе юніёрскай зборнай Беларусі гулялі Павел Архіпаў, Дзяніс Дрыгалёў, Аляксей Васілеўскі, Дзмітрый Ахраменка, Раман Бегуноў, Юрый Валовік, Сяргей Пушнікаў, Сяргей Новік, Антон Шрамчанка, Азам Рад'ябаў, Павел Савіцкі. Сустрэча скончылася перамогай гаспадароў вынікам 3:1. Два галы для польскай каманды забіў Аркадыюш Мілік у 9 і 12 хвіліне, а трэці — Міхал Налепа ў 61 хвіліне. Ганаровы гол для Беларусі забіў Павел Савіцкі у 66 хвіліне. Сярод 1600 балельшчыкаў, якія прыйшлі на матч, быў настаяцель праваслаўнага прыхода ў Седльцах а. Славамір Кохан. Аднак з ліку балельшчыкаў асабліва вылучаўся сакратар горада Седльцы Славамір Мархель, які апрануў майку з надпісам "Беларусь" і настойліва заахвочваў футбалістаў да барацьбы.

"Матч гэта перш за ўсё вялікі вопыт і канфрантацыя дзвюух розных школ коўчынгу", — сказаў "Ніве" Славамір Кіндзюк, гісторык сядлецкага спорту. Ён сказаў таксама, што вынік матчу не прадвызначае лепш ці горш былі падрыхтаваны гульцы. Адбор у каманды мае вельмі абмежаваны характар. Укамплектаваны яны практычна толькі футбалістамі 1993 года нараджэння. "Юнацкі спорту першую чаргу мае адукацыйны характар. Беларусы, нягледзячы на пройгрыш, паказалі, што яны шмат умеюць", — сказаў Кіндзюк. Ён таксама нагадаў, што вынік папярэдняга міжнароднага матча быў 11:0 у карысць гаспадароў. Цяпер беларусы справіліся нашмат лепш.

Трэнер беларускай зборнай Аляксей Вергяенка палічыў, што на вынікі матча ў асноўным паўплывалі трыбуны. Допінг з боку балельшчыкаў для гаспадароў поля быў вельмі моцным. Хлопцы ўпершыню гулялі на гэтым стадыёне, хваляваліся. Тым не менш, для нас гэта быў добры досвед. Вергяенка праз пасрэдніцтва "Нівы" папрасіў перадаць прывітанні беларусам Польшчы.

Адам БОБРЫК

У мастацкай галерэі "Арсенал", да якой належыць ад нядаўна будынак былой гарадской электрастанцыі, прайшла сустрэча з працягу праекта "Падарожжа на Усход", пад загалоўкам "Становішча сучаснага беларускага мастацтва". Дакладчыкамі былі два мастакі родам з Беларусі, вядомыя ў Еўропе артысты і аніматары культуры. Першы — Сяргей Шабохін, мастак, куратар, выдавец, таленавіты фатограф, пераможца беларускага павільёна Венецыянскага біенале, мастак звязаны з мінскай галерэяй сучаснага мастацтва «Ў», заснавальнік і рэдактар чаconica ART[K]NOW. Сяргей Шабохін нарадзіўся ў 1984 г. у Наваполацку. Вучыўся ў рэспубліканскім коледжы імя Ахрэмчыка, на кафедры графікі Акадэміі мастацтваў у Мінску. Займаўся таксама сцэнаграфіяй, касцюмамі, паліграфіяй. Выстаўляўся ў Польшчы, Швецыі, Нямеччыне, Літве. Падчас сустрэчы Сяргей Шабохін расказаў пра дзейнасць мінскай галерэі "Ў". "Ў" галерэя з атмасферай вольнай культуры, дзе кожны можа пазнаёміцца з актуальнымі, сучаснымі напрамкамі ў мастацтве, наведаць лекцыі вядомых мастацтвазнаўцаў, узяць удзел у майстар-класах: гэта актыўная арт-пляцоўка, якая яднае ў адной прасторы галерэйную залу, краму аўтарскіх і дызайнерскіх рэчаў, кнігарню і ўтульную кавярню для наведвальнікаў.

Адным з важных напрамкаў працы галерэі "Ў" з'яўляецца адукацыйная дзейнасць: арганізацыя і правядзенне семінараў, "круглых сталоў" і іншых культурных мерапрыемстваў у галіне мастацтвазнаўства, арт-менеджменту, куратарскай справы з удзелам беларускіх і замежных спецыялістаў. Мэта гэтых адукацыйных мерапрыемстваў — акумуляцыя вакол галерэі не толькі мастакоў, але і куратараў, крытыкаў і аналітыкаў, стварэнне ўмоў для фармавання крытыка-аналітычнага асяроддзя. Апрача мастацкай дзейнасці займаецца яна арганізацыяй адукацыйных сустрэч і семінараў. Сяргей Шабохін распавёў таксама пра інтэрнэт-старонку artaktivist.org. — На партале "Art Aktivist" прадстаўляем інтарэсы, у першую чаргу, актуальнага беларускага мастацтва. У любым выпадку любы мастак, любы ўдзельнік артграмады ці назіральнік можа выказаць свае меркаванні. "Art Aktivist" хацеў бы аб'яднаць усіх, хто цікавіцца беларускім сучасным мастацтвам ды па якіх-небудзь прычынах не ўступаў у дыялог з іншымі, як, напрыклад, мастацтвазнаўцамі і крытыкамі Акадэміі мастацтваў ці Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта, — тлумачыў мастак Сяргей Шабохін і звярнуў увагу на засілле акадэмізму у айчыннай графіцы, жывапісе і скульптуры, якія схільныя да выяўленчасці, маладыя выхаванцы акадэміі ў большасці працуюць у традыцыйнай класічнай манеры. Конкурсы арганізаваныя парталам пакіраваныя на падтрымку канцэптуальнага мастацтва з акцэнтам на ідэю і выкарыстанне новых сродкаў, такіх як аўдыё, відэа і перформенс. Патрэбная альтэрнатыва таму засіллю формы, якая пераважае ў беларускім мастацтве, аўтарытэту акадэміі мастацтваў і традыцыі. Нас цікавіць, як мастак умее выказаць і канверціраваць свае думкі, як умее перадаць іх з дапамогай нават банальных сродкаў. Маладым аўтарам неабходна больш працаваць, вывучаць сучаснае мастацтва, стукацца ў дзверы і размаўляць. Думаю, што праз 5-10 гадоў Беларусь стане заўважальным пунктам на сусветнай арт-сцэне. Сёння беларускаму мастаку трэба не "партызаніць", а займаць актыўную пазіцыю. "Art Тэкст і фота Міры ЛУКШЫ

Сучасныя мастакі ў элетрастанцыі

Сяргей Шабохін (злева) і Андрэй Дурэйка

Акtivist" мае быць таксама буйным інфармацыйным арт-рэсурсам. Хочам каб стаў альтэрнатыўнай плошчай, на якой можна будзе вырашаць шматлікія актуальныя для беларускага мастацтва праблемы. Зробім архівізацыю старых каталогаў, якія цяпер цяжка знайсці, складзем відэа-архіў прац мастакоў, запісы інтэрв'ю, круглых сталоў.

Другім з удзельнікаў быў Андрэй Дурэйка, родам з Гродна, які з 1999 года жыве ў Дзюсельдорфе ў Нямеччыне. Ён пазнаёміў дэталёва з творчасцю маладых сучасных мастакоў, якія працуюць у Беларусі і за межамі краіны. Андрэй Дурэйка нарадзіўся ў 1971 годзе ў Гродне. У часы перабудовы вучыўся ў Мінскай мастацкай вучэльні, дзе адначасова з класічным спасцігаў мастацтва авангарду. У канцы 1980-х і ў 1990-я актыўна займаўся акцыянізмам і перформенсам. У 1992 годзе, падчас арганізацыі антыакадэмічнай выставы "Урокі нядобрага мастацтва", выключаны манументальнага аддзялення Беларускай акадэміі мастацтваў. З 1994 года пакідае заняткі жывапісам пад лозунгам "Няма экспрэсіянізму" і канцэнтруе ўвагу на аб'ектах і інсталяцыях. У 1998-м ажыццяўляе сваю апошнюю акцыю, прысвечаную секулярызацыі творчасці, і з'язджае за мяжу. У тым жа годзе паступае ў Дзюсельдорфскую акадэмію мастацтваў да Герхарда Мерца. У сваёй творчасці развівае ідэю мастацтва як логіку мыслення формай у кантэксце, прасторы і часе.

Прадстаўлены былі праекты і працы Алексея Лунёва, Аліны і Джэфа Блюмісаў, Андрэя Логінава, Ганны Сакаловай, Дзмітрыя Хмызнікава, Рыгора Галузы, Алены Давідовіч, Глеба Шутава і Маі Іліч, Франца Родвальта, Ігара Кашкурэвіча, Ігара Саўчанкі, Жанны Грак, Кірылы Хлопава, Кірылы Лубянца,

Людмілы Русавай, Максіма Тымінькі, Максіма Вакульчыка, Алега Юшко, Аксаны Гурыновіч, МК Кене, Рэвізіі, Руслана Вашкевіча, Сяргея Бабарэкі, Сяргея Кірушчанкі, Сяргея Ждановіча, Тамары Сакаловай, Уладзіміра Цэслера, Алеся Пушкіна.

— Не ўсе інстытуцыі займаюцца тым, чым павінны займацца, — заўважыў Андрэй Дурэйка. — І таму мы бачым, што, напрыклад, Сяргей Шабохін рэдактар часопіса і куратар, хоць ён артыст, мастак. Я прэзентую сучаснае мастацтва, хаця я мастак, а не мастацтвазнаўца. А тыя людзі, каторыя павінны гэта рабіць, здаецца, гэтага ўвогуле не ведаюць і ведаць не жадаюць. І некаторыя куратары ўвогуле не заходзяць у такую галерэю як "Ў", таму што лічаць, што там глупства альбо яшчэ што падобнае адбываецца. Такая сітуацыя ў сучасным беларускім мастацтве: "Галерэй няма, куратараў няма, крытыкаў няма, а мастакі ёсць". Вось прапанова Жанны Грак: Прамая 1 зваротная пер спектывы дрэва, метал, пігменты, лак. Інсталяцыя "Прамая і зваротная перспектывы" складваецца з модуляў, якія гэтак жа былі раней выкарыстаныя ў працах "Аб'ёмная плоскасць" і "Насценны малюнак". Агульны памер працы 1426 x 230x220 см. Інсталяцыя пабудаваная з улікам прасторы галерэі і ў сувязі з перспектыўнымі цэнтрамі праекта "Рэвізія", які дэманстраваўся ў гэтым жа інтэр'еры. Глядач можа ўбачыць як вонкавы, так і ўнутраны бок працы. Вонкавы бок пабудаваны па прынцыпе зваротнай перспектывы, дзе цэнтры сходу праекцыйных ліній знаходзяцца ў сярэдзіне самога гледача. Унутраны бок утварае прамую перспектыву, напоўненую колерам. Так адна і тая ж праца заключае ў сабе адначасова дзве перспектывы.

Тэкст і фота Аляксандра ВЯРБІЦКАГА

За Манюшкамі

пошні свой матэрыял быў я прысвяціў фармаванню горада Сухаволя, галоўную ўвагу адводзячы даволі дынамічным пачаткам тамашняй парафії. Бо парафія ў такіх аддаленых ад свету мясцовасцях была галоўным стрыжнем фармавання светапогляду тамашняга насельніцтва, асноўным "акном у свет". Той светапогляд так укараніўся, што нават цяпер, калі паявіліся іншыя крыніцы светаўспрымання, ён надалей астаецца ўстойлівым…

Падаўся я ў тую частку Сухавольскай гміны, заходнюю, якая ўвайшла ў яе склад пасля Другой сусветнай вайны. Раней, доўгімі стагоддзямі была яна аддзелена ад Сухаволі дзяржаўнай граніцай паміж Каронай і Вялікім Княствам Літоўскім. Даўным-даўно той ахапак быў найбольш на поўнач высунутай часткай былога Падляшскага ваяводства, колішняга Бельскага павету.

З аўтобуса вылез я на прыпынку Манюшкі, што некалькі кіламетраў за Ясвіламі. Сама назва вёскі выводзіцца ад роду Манюшкаў, якія на працягу некалькіх стагоддзяў былі яе ўладальнікамі. А прозвішча Манюшкаў пайшло мабыць ад слова манюшка, што абазначае фамільярнае, цёплае найменаванне манюкі, хітруна-жартаўніка, ахвотнага на розныя выдумкі...

Ад Манюшкаў падаўся я ў бок Мікіціна (назва гэтай вёскі мабыць ад слова мікіціць — кеміць, хітрыць), а адтуль у Ятвязь-Вялікую. Краявід на гэтым адрэзку крыху нагадваў мне Усходнюю нашу сцяну, бо сям-там відаць было невялічкія аблагі і каўтунчыкі адносна маладога лесу. Відаць глеба там памяркоўна прыхільная цяперашняму гаспадаранню. Аднак далей, ужо між Мікіцінам, што яшчэ ў Ясвільскай гміне, і Ятвязю-Вялікай, якая ўжо ў Сухавольскай, бачна больш беражныя адносіны да раллі, мабыць там і лепшая глеба. Мікіцін і абедзве Ятвязі — Вялікая і Малая распаложаны на заходнім беразе поймы рэчкі Бярозаўкі, якая ў мінулым была менавіта тою дзяржаўнаю і адміністрацыйнаю граніцай. У краявідзе гэтых вёсак кідаюцца ў вочы зафальгаваныя цюкі з пашай, а краявід Бярозаўкі вельмі розніцца ад краявіду нашай верхняй Нарвы — там усе сенажаці абрабляюцца і цешаць вока сакавітай зеленню.

Чаму пасля апошняй вайны памяняліся адміністрацыйныя граніцы Сухавольскай гміны? Адказ на гэтае пытанне дае шматразова цытаваны мною Ян Гузоўскі: "Przesunięcia granic administracyjnych omawianego przeze mnie terenu są zmienne w zależności od wpływów politycznych kraju. Ziemia Suchowolska niegdyś leżała w obrębie powiatu grodzieńskiego, później w obrębie powiatu sokólskiego a za czasów Polski Ludowej w całości należała do powiatu dąbrowskiego, a wieś Jagłowo, położona w rozwidleniu Biebrzy i Brzozówki, która etnicznie była i jest nadal związana z Ziemią Suchowolską, przeszła administracyjnie do powiatu augustowskiego. (...) Od zachodu przed wiekami granicę naturalną stanowiła rzeka Brzozówka. W wieku XVI i XVII wieś Karpowicze jeszcze nie należała do Ziemi Suchowolskiej, chociaż etnicznie była z nią związana, ale ze względów politycznych i topograficznych należała do gminy Zabiele. Ze względu na etniczność i budowę dróg dojazdowych później połączyła się z Ziemią Suchowolską. Ze względu na korzystniejsze warunki dojazdowe i gospodarcze obie wsie Jatwieź

Mała i Jatwieź Duża już za czasów Polski Ludowej z wolnej i nieprzymuszonej woli mieszkańców weszły w obręb Ziemi Suchowolskiej." У чым тая этнічнасць заключаецца, аўтар адкрытым тэкстам не тлумачыць...

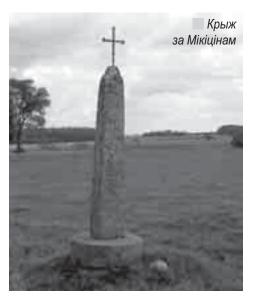
У Ятвязі-Вялікай, недзе пасярэдзіне вёскі, пабачыў я каплічку прысвечаную Максімільяну Кольбэ, а ад гэтай каплічкі вулачку на загуменне, дзе паказаўся буйнейшы аб'ект сакральнага характару. Пайшоў я туды і пабачыў невялікі касцёл арыгінальнага дызайну, з дзвюма тонкімі вежамі нагадваючымі мінарэты. Касцёл гэты ўзведзены быў зараз пасля апошняй вайны, а парафія заснавана ў 1948 годзе; выдзелена яна была з Далістоўскай парафіі.

У цэнтры вёскі і двухпавярховы будынак школы, у якім царыла цішыня а навонкі не відаць было слядоў прысутнасці ў ім дзяцей. Аднак некалькі дзетак пазней праехала веласіпедамі ў Ятвязь-Малую з ветлівым Дзеньдобры ў мой адрас. Ад іх я даведаўся, што ў школе дзейнічае сем аддзелаў — ад нулявога да шостага.

У Карповічах калісь-калісь была цар-

ква, верагодна да 1616 года; назва вёскі выводзіцца ад роду ейных даўнейшых уласнікаў Карпаў. Апісанне тамашняга касцёла з 1780 года згадвае: "То niegdyś była cerkiew ruska unicka potym gdy Ruś wszystka przyjęła rzymski obrządek WJ.PP. Karpiowie postarali się o to żeby ksiądz świecki rzymskiego obrządku był plebanem." Карповіцкая парафія была скасавана ў 1865 годзе, драўляны касцёл разабраны, а драўніна ад яго была скарыстана для пабудовы

царквы ў Кнышыне. На месцы колішніх царквы і касцёла ў Карповічах у 1989 годзе была пабудавана мураваная капліца.

У карповіцкай краме пацікавіўся я дарогай у згаданае раней Яглова, бо на мапах яе быццам і няма. Прадавец расказаў мне, што дарога ёсць, праходзіць яна праз масток на Бярозаўцы, аднак, глянуўшы на мой абутак, дадаў, што балоцістая яна. Не пайшоў я туды, але пакарыстаюся апісаннем гэтай вёскі аўтарства Яна Гузоўскага: "Wieś ta otoczona jest ze wszystkich stron bagnistymi łąkami. (...) W czasie obfitych opadów atmosferycznych, wystąpienia wody z rzek i zalania okolicznych łąk (...) mieszkańcy tej wsi są praktycznie odcięci

od świata, gdyż nie było usypanej na łąkach grobli ani zbudowanego mostu na rzece Brzozówka, gdyż od wieków ta wieś należała aż do lat siedemdziesiątych dwudziestego wieku do gminy suchowolskiej a do parafii rzymskokatolickiej w Suchowoli. W takiej sytuacji, jaką przedstawiłem, mieszkańcy tej wsi Jagłowo byli skazani na drogę wodną. Każda rodzina posiadała czółno, t.zw. dłubankę, bo z jednego pnia wydłubaną, tym czółnem dopływali aż do wsi Karpowicze i pozostałą część drogi do Suchowoli odbywali pieszo. Tak samo odbywali drogę wodną w czasie eksportacji zmarłego do kościoła w Suchowoli. (...) Natomiast uroczystości weselne czy chrzciny odbywały się w okresie zimowym, kiedy łąki bagniste zamarzały lub latem podczas suszy. (...) Ludność tej wsi charakteryzuje się tym, czego nie spotykamy w innych sąsiednich wsiach, a mianowicie ma specyficzne narzecze w fonetyce, prędkość w wymowie, w ruchach i żywy temperament, a przede wszystkim jednolitość poglądów i wartość społeczną. Wieś ta była niegdyś także pod zaborem rosyjskim, stąd też u starych ludzi dialekt zruszczony, w którym jest już mazurzenie, przedstawia się następująco: "To co kume, vele maiecie małacić/ może skonczyli// O isce maiu troxu iecmena i horoxu a avos i żyto vso leżyć ne zacynano// Nima casu/ ucorei iezdzili da młyna, u cvartek byu u Suxavoli i tak den za dnom schodzić// A isce da Bozaho Narodzenia pomałocim..."

Яглова паспаложана ў пяці кіламетрах ад Карповіч у простай лініі, па згаданай балоцістай дарозе было б каля васьмі. Вёска раскінулася на левым беразе Бобры, на астраўку пасярод балота. За заходнім канцом Яглова мост і дарога ў іншыя вёскі Штабінскай гміны Аўгустоўскага павету. Аўтобус публічнага транспарту праязджае ў паўтара кіламетра ад вёскі: раніцай у Аўгустаў і пасля абеду з Аўгустава ў Палькова, дзе начуе. Для вернікаў у Яглове драўляная капліца, у якой што два тыдні адпраўляе набажэнствы ксёндз з Сухаволі.

Пра "этнічнасць" Сухавольшчыны можна дадумоўвацца і з іншых вытрымак аўтара: "W tamtych czasach wieś suchowolska przedstawiała odmienny widok w stosunku do czasów dzisiejszych. W większości wsiach ulice nie były brukowane ani utwardzane, domy drewniane małe, przykucnięte do ziemi, często z małymi otworami okiennymi i często z niskimi drzwiami, tak że człowiek o wyższym wzroście wchodząc do domu musiał uchylić głowę. Dachy przykryte słomą. Taki sam widok przedstawiały budynki gospodarcze. Przyjeżdżający w te strony młodzi nauczyciele aby zapalić znicz oświaty zastawali taki widok, co gorsza, że dzieci przychodzące do szkoły nie znały ani jednego wyrazu polskiego. Przychodziły do szkoły jak tabularaza, to jest czysta karta niepisana, jakby ugór, na którym należy zasiać ziarno — ziarno prawdy, miłości i patriotyzmu w te czyste dusze. (...) Możemy podziwiać, jaki był wtedy patriotyzm a przecież o Polsce, zwłaszcza na wsi, niewiele się wiedziało lub w ogóle o niej się nie słyszało. Język polski był tylko w kościołach i książeczkach do nabożeństwa. (...) Jakże często zdarzało się kiedy ksiądz urzędowo odwiedzał domy wiernych "po kolędzie", gospodarzowi domu sprawiało to wielki kłopot, bo w domu nie było krzesła, na którym posadzić księdza, więc pożyczano krzesło u sasiadów, wyścielano go dywanem, a gdy ksiądz opuścił ten dom, najstarsza córka jako panna na wydaniu siadała na to krzesło, aby w nadchodzącym lecie lny obrodziły."

Да апісання Яна Гузоўскага можна дапарафразаваць вытрымкі з Бібліі: "Zatem rzekł [sługa Boży]: Uczyńmy człowieka [Ziemi Suchowolskiej] na wyobrażenie nasze, według podobieństwa naszego. (...) Stworzył tedy [sługa Boży] człowieka na wyobrażenie swoje; na wyobrażenie [sługi Bożego] stworzył go. (...) I widział [sługa Boży] wszystko, co uczynił, a oto było bardzo dobre..."

Цяпер на Сухавольшчыне лёну не разводзяць. Заміж яго на тамашніх палях красуецца кукуруза.

Саколка: 118 гадоў з дня нараджэння Яна Тарасевіча

Ганна КАНДРАЦЮК

Гэта была дзіўная сустрэча, найперш таму што вучні, што тут казаць, матуральнага класа, не паставілі мне ні аднаго пытання. Спачатку я не ведала што пра іх думаць. У іх карысць прамаўляла засяроджанасць і прага як найдаўжэй расцягнуць сустрэчу. Пасля, калі пакідалі залу, усе хацелі мне сказаць: Да пабачэння!

У Саколку падалася я 23 верасня г.г., роўна ў 118 гадавінну з дня нараджэння кампазітара, піяніста і педагога Яна Тарасевіча (23.09.1893-18.06. 1961). Сустрэча ў ліцэі мела завяршыць дзеянні праекта Таварыства "Сакольшчына", якое паставіла сабе за мэту ўшанаваць памяць і распаўсюдзіць інфармацыі пра славутага земляка. Яшчэ раней, 2 ліпеня г.г., на будынку Музея Сакольскай зямлі была адкрыта мемарыяльная дошка, з выявай партрэта маэстра і надпісам у трох мовах: польскай, беларускай і англійскай. Там між іншым пазначана звестка, што кампазітар прысвяціў жыхарам Саколкі адзін са сваіх прыгажэйшых твораў: Valse banalle.

— Па сённяшні дзень мы не мелі магчымасці паслухаць гэтага твора — прызнаецца Андрэй Гарбуз з таварыства "Сакольшчына" — мы прапанавалі яго сыграць нашым піяністам, але яны не рашыліся прыняць такі выклік.

фота Лукаша Леанюка

У апошнім сцвярджэнні не трэба шукаць крывадушнасці ці неахвоты да творчасці музыканта з Шындзелі. Яшчэ пры канцы ХХ стагоддзя, калі падборка твораў патрапіла ў Беларусь, іх спачатку направілі для экспертызы. Аналіз правёў сам прафесар Ігар Алоўнікаў, які надта высока ацаніў майстэрства невядомага тады кампазітара і не раіў брацца за Тарасевіча пачаткоўцам і піяністам сярэдняга класа. Падобную думку выказаў Раберто Скальмоўскі, новы дырэктар Падляшскай оперы і філармоніі:

— У Польшчы я бачу двух піяністаў, якія змаглі б зайграць Тарасевіча, — сказаў ён, — гэта Лешэк Можджэр і ранейшы Ежы Максымюк. Мы думаем пра гэта. Як жа інакш гаварыць пра кампазітара як не праз яго музыку!

Да ліцэістаў у Саколку паехала

я з добрай навінай. Мы спачатку паглядзелі дакументальны фільм Юры Каліны: Ян Тарасевіч, забыты кампазітар, запісаны ў вялікай меры на Сакольшчыне, сярод мясцовых людзей і краявідаў.

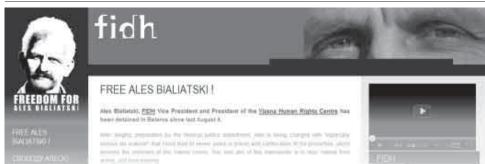
Па словах дырэктара Раберто Скальмоўскага, Тарасевіч, які, дарэчы, доўгі час жыў і працаваў у Беластоку, павінен стаць гонарам Падляшскай оперы і філармоніі. Таму ад жніўня 2012 года яго творы будуць уведзены ў праграму філармоніі. Рыхтуюцца таксама да 120 гадавіны з дня нараджэння. З гэтай нагоды планаваны адмысловы канцэрт у Беластоку і Гродне.

Аднак не ўсюды так цудоўна выглядае прамоцыя асобы і ўшанаванне памяці музыканта як запланавана ў сталіцы рэгіёну. У ліцэі, дзе праводзілі мы

сустрэччу, знік мемарыяльны куточак, прысвечаны Тарасевічу. Знік таксама сайт, які быў вынікам еўрасаюзнага праекта (атрымалі на яго 12 тысяч еўpa): Jan Tarasiewicz znany i nieznany kompozytor pogranicza. Таксама, адным з найбольш прыгнятальных месц ў Саколцы з'яўляецца магіла музыканта, залітая брутальным бетонам і пазначаная табліцай з памылкамі. Праўда, Таварыства "Сакольшчына" выканала шмат старанняў каб аднавіць гэтае месца, але пакуль не знайшоўся спонсар. Аднак усталяванне мема-

рыяльнай табліцы (у тым ліку і на беларускай мове) гэта вялікі крок у бок талерантнасці, без якой няма як гаварыць пра музыку Тарасевіча. Шмат чаго трэба яшчэ зрабіць у самой Саколцы. Хацелася ў гэтым месцы сказаць як кажуць у падобных выпадках багатыя шведы і датчане: як добра што ў нас яшчэ столькі трэба зрабіць!

Так ці інакш, сустрэчу ў ліцэі лічу добрым штуршком у бок рэгіянальнай адукацыі. Дасведчаныя настаўнікі падказваюць, што каб перадаць грунтоўныя веды сучаснаму вучню пра прадстаўніка культуры, трэба яго ўвесці ў праграму навучання па рэгіянальнай гісторыі або мастацтве. Апошняя прапанова — выклік для нашых школ, якія захочуць годна адзначыць 120 гадавіну з нараджэння Яна Тарасевіча.

ускалыхнуў жнівеньскі арышт у Беларусі аднаго з яскравых праваабаронцаў — Алеся Бяляцкага. Сутнасць лукашэнкаўскіх прэтэнзій да гэтага чалавека нібыта вельмі простая — ён схаваў ад падатковых органаў вялікія сумы, якія меў на ўласных рахунках у літоўскіх банках. Літоўскі бок перадаў гэтую інфармацыю беларускім падаткоўцам, тыя ў сваю чаргу — праваахоўным ведамствам і ... "злосны ўхіліст" ад падаткаабкладання Алесь Бяляцкі апынуўся за кратамі. Насамрэч усё значна складаней — фінансаванне таго ж праваабарончага цэнтру "Вясна", які ўлады адмаўляюцца рэгістраваць у адпаведным закону парадку, становіцца немагчымым у Беларусі. Але самае галоўнае — тыя грошы, што меў Бяляцкі на так званым асабістым рахунку, яму 1 не належалі, а прызначаліся ахвярам лукашэнкаўскага рэжыму на выплату разнастайных штрафаў, набыццё харчовых перадач у вязніцы, адвакацкае абслугоўванне, аплату судовых пошлін. І ўсе гэтыя грошы, аб чым можна з вялікай доляй упэўненасці казаць, ішлі на азначаныя мэты, а не ў прыватную кішэню Бяляцкага пра што сведчыць даволі актыўная дзейнасць "Вясны" ў Беларусі, якая і стала бяльмом у воку лукашэнкаўскай уладзе.

Цяпер салідарнасць з Алесем Бяляцкім, якому напрыканцы верасня споўнілася 49 гадоў, выказваюць як у Беларусі, так і па ўсім свеце. І гэта зразумела, бо Бяляцкі акрамя галавы "Вясны" ёсць яшчэ і віцэ-прэзідэнтам FIDH (Міжнароднай федэрацыі правоў чалавека). Гэтая ўплывовая арганізацыя стварыла сайт, які так і называецца "Свабоду Алесю Бяляцкаму".

Месціцца даны сайт у інтэрнэце па адрасе

Праваабарончую сусветную грамадскасць калыхнуў жнівеньскі арышт у Беларусі адго з яскравых праваабаронцаў — Алеся Бяцкага. Сутнасць лукашэнкаўскіх прэтэнай да гэтага чалавека нібыта вельмі простая ён схаваў ад падатковых органаў вялікія мы, якія меў на ўласных рахунках у лі-

Сайт з большага арыентаваны не на беларусаў. Інфармацыю пра Алеся Бяляцкага гэтая вэб-старонка нясе ў першую чаргу прадстаўнікам іншых народаў. Менавіта таму на сайце няма беларускамоўнай версіі, але ёсць англійская, руская і французская. Выйсці на іх месцяцца з левага боку выяўлення пад партрэтам закратаванага праваабаронцы.

Пасярэдзіне галоўнай старонкі змешчана кароткая інфармацыя аб сутнасці справы Алеся. "Яму пагражае да сямі гадоў турмы, а таксама канфіскацыя "маёмасці", а менавіта — офіса праваабарончага цэнтру "Вясна". Мэта ўсіх гэтых дзеянняў адна — пакласці канец яго праваабарончай дзейнасці і ўласна існаванню "Вясны". FIDH і яе членская арганізацыя "Вясна" выступаюць гарантамі нявіноўнасці Алеся Бяляцкага і заклікаюць да яго неадкладнага і безумоўнага вызвалення", — гаворыцца ў невялічкім тэксце.

Пра тое, чаму менавіта Бяляцкі быў арыштаваны, як гэта адбывалася і што ён за асоба можна даведацца з адпаведных падрубрык, якія ідуць ніжэй узгаданага тэкста. Таксама там падаюцца апошнія навіны ад вязня, вытрымкі з яго лістоў да жонкі і сяброў.

Таксама праз даны сайт ёсць магчымасць далучыцца да кампаніі па вызваленні Бяляцкага — падпісаць асабістае паручальніцтва, напісаць яму ліст альбо спампаваць і размясціць банэры FIDH на сваім сайце.

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

СБКЈаАрУб Јы

Вежа Гедыміна

Беларуская Вільня мае багата архітэктурных сымбаляў, апяяных нашымі паэтамі і даследаваных нашымі гісторыкамі. Адным з сама старажытных помнікаў ёсць вежа Гедыміна ў гонар заснавальніка старажытнай крывіцкай сталіцы. Вежа сваёй "біяграфіяй" непарушна звязана з гісторыяй віленскіх Верхняга і Ніжняга замкаў. Уласна збудаванне стаіць на Замкавай гары, прыродным узвышшы Вільні. Яно знаходзіцца на вышыні амаль 50 метраў ад падэшвы гары. Гэтая гара называецца таксама Гедымінавай, натуральна ў гонар таго князя, які заснаваў горад і зрабіў яго сталіцай Вялікага Княства Літоўскага. Паводле археалагічных даследзінаў устаноўлена, што на гары Гедыміна абарончыя збудаванні былі яшчэ ў першым тысячагоддзі, а з 13-га стагоддзя тут ужо былі знойдзены рэшткі значных драўляных сценаў. У праекцыі вежа — гэта васьміграннік, які складаецца з трох паверхаў і мае вышыню 20 метраў. Побач стаяць руіны сценаў старадаўняга замку. Абодва замкі моцна перацярпелі пад час нападу крыжакоў. Адбудоўваў віленскую цвердзь ужо ўнук Гедыміна — Вітаўт. Вежа Гедыміна гэта ацалелая частка Верхняга замку, які ніколі не быў жылым, а служыў арсеналам. Пад час кіравання Аляксандра Ягелончыка тут месцілася людвісарня, у сутарэннях была турма. А вось Жыгімонт Аўгуст зрабіў прыярытэтнай бібліятэку.

Амаль дваццаць пяць гадоў таму, яшчэ за савецкім часам, наша студэнцкая кампанія прыязджала сюды, шукаючы слядоў беларускасці. На вяршыні вежы Гедыміна мы ўздымалі бел-чырвона-белы сцяг, сярод хатняга архіву дзесьці захоўваюцца досыць невыразныя чорна-белыя фотаздымкі. Прыгадваецца, што тады якраз быў моцны туман, які тут не часты, ды і фатаграфічная тэхніка была зусім слабая. Зараз над вежай Гедыміна стала лунае сцяг іншай дзяржавы. А знізу, не-

падалёк катэдральнага сабору, стаіць помнік самому князю. Скульптурна ён зусім не ўражвае, уражвае іншае — як іншыя могуць з чужога зрабіць сваё. А мы не можам роднае пакінуць сваім.

З вежы Гедыміна адкрываюцца прасторы навакольнай старой Вільні і яе прыгарадаў, рэчышча Вяллі. Падобныя панарамы ёсць у многіх еўрапейскіх гарадах, але віленская панарама для нас асаблівая. Цяпер у вежы Гедыміна размешчана істотна абноўленая пасля савецкага часу экспазіцыя Нацыянальнага музея Летувы, яна адлюстроўвае гісторыю старога гораду. Узняцца на гэтае высокае месца можна па доўгіх спіральных сходах наўкола — гэтая дарожка была зроблена яшчэ ў канцы дзевятнаццатага стагоддзя. Не так даўно ўведзена ў дзеянне і пад'ёмная тэхнічная канструкцыя — фунікулёр. Па ім могуць падымацца людзі сталага веку і гультаі.

А непадалёк вежы ёсць месца, якое не пазначана аніякім памятным знакам. Зрэдку, можа раз у год, прыходзяць сюды беларусы каб запаліць знічкі. Паводле апошняй версіі менавіта тут, пасля павешання на лукішскім пляцы, было ў вапнавай яме знішчана цела Кастуся Каліноўскага. Акупанты зрабілі ўсё, каб ніхто не ведаў нават месца апошняга спачыну правадыра нацыянальна-вызвольнага чыну і яго паплечнікаў. Яшчэ ў 1921 годзе на мяркуемай магіле быў пастаўлены вялікі драўляны крыж і мармуровая шыльда з імёнамі. У 1940-ым, пасля таго, як Вільня была пераданая Летуве, крыж быў спалены, а шыльда знікла. Але праўду не задушыш пятлёй, не знішчыш яе ні вапнай, ні агнём.

Усё патаемнае рана ці позна становіцца ведамым. Усё вяртаецца на свае рэйкі. Кажуць, што нават тыя рэйкі, якія вялі на Віленшчыну ад станцыі Парэчча і якія разабралі паўночныя суседзі, неўзабаве будуць адноўлены.

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

права Алеся Бяляцкага выклікала дыскусію пра тое, што польскія дзяржаўныя органы з'яўляюцца непаслядоўнымі ў іх стаўленні да Беларусі. З аднаго боку — дэкларацыі аб падтрымцы беларускай апазіцыі, а з другога — дзеянні на яе шкоду. Праблема ў тым, што дзеянні польскай пракуратуры гэта зусім не выключэнне, але правіла: падобных сітуацый, дзе дзеянні разыходзяцца з дэкларацыямі, ёсць у польскім дачыненні да Беларусі вельмі шмат.

Вось, напрыклад, нікога не трэба пераконваць, якое вялікае значэнне для ідэі свабоднай Беларусі мае захаванне і развіццё беларускай мовы. Гвалтоўная русіфікацыя Беларусі адназначна супярэчыць дэмакратычным стандартам і не спрыяе ўмацаванню беларускага суверэнітэту. I менавіта таму афіцыйная Польшча лічыць, што процідзеянне русіфікацыі Беларусі ляжыць у польскіх інтарэсах — хоць бы таму, што лепш мець за суседа беларускамоўную, нацыянальна свядомую, еўрапейскую Беларусь, чым рускамоўную беларускую аўтаномію ў рамках Расійскай Федэрацыі.

Зыходзячы з таго, польскі падаткаплатнік фінансуе шматлікія ініцыятывы, мэта якіх — не толькі падтрымка дэмакратызацыі Беларусі, але і развіццё беларускай мовы і культуры. Тэлебачанне "Белсат", беларускамоўныя радыёстанцыі, фестываль "Басовішча" — гэта толькі прыклады такіх дзеянняў. І калі адны польскія дзяржаўныя ўстановы плацяць сотні тысяч злотых у падтрымку беларускай мовы, іншыя вядуць сябе так, быццам бы ў польскіх інтарэсах ляжала садзейнічанне русіфікацыі. Маю на ўвазе польскую амбасаду ў Мінску і консульствы ў Гародні і Брэсце, дзе амаль уся інфармацыя выкладзена на рускай мове, замест беларускай. Пераканацца пра гэта можна, зазіраючы на афіцыйныя вэб-старонкі польскіх дыпламатычных прадстаўніцтваў у Беларусі. Падобную моўную палітыку праводзяць польскія памежныя і мытныя службы, а таксама многія іншыя ўстановы, якія камунікуюцца з беларусамі не па-беларуску, але па-руску.

Польскія дыпламаты растлумачваюць гэтую сітуацыю тым, што беларуская мова з'яўляецца менш распаўсюджанай і менш прэстыжнай, таму не варта тлуміць сабе галаву такімі непрадбачлівымі справамі. Бо русский язык усе разумеюць, таму ў чым праблема? Справа ў тым, што менавіта такую рыторыку выкарыстоўвае афіцыйны Мінск, які тлумачыць палітыку Якуб ЛОГІНАЎ

Падвойныя стандарты

русіфікацыі ў ідэнтычны спосаб, як і польскія дыпламаты, мытнікі і памежнікі.

Другая рэч — візавыя праблемы. У мінулым годзе шмат хто з маіх мінскіх знаёмых ехалі на фестываль "Басовішча"... праз Літву. Чаму? Бо атрымаць польскую візу Шэнген было вельмі цяжка, а літоўцы праблем не рабілі. Польская дыпламатыя растлумачвае гэтыя праблемы патрабаваннямі Шэнгена, аднак Літвы датычацца тыя ж самыя правілы і Вільня чамусьці можа ставіцца да візавых пытанняў лібераль-

Нарэшце, польскія палітыкі, з міністрам замежных спраў уключна, згаджаюцца адносна таго, што трэба палягчаць беларусам уезд у Польшчу — за выключэннем тых, якія задзейнічаныя да палітычных рэпрэсій. Добра, аднак за гэтымі дэкларацыямі не вынікаюць ніякія канкрэтныя праекты ў сферы інфраструктуры. Колькі новых пунктаў пропуску адкрылі на нашай мяжы за апошнія дзесяць гадоў? Чаму мяжу нельга прайсці пешшу (за выключэннем Белавежы), хоць пешаходная паласа ў пераходзе Тарэспаль — Брэст была б вельмі патрэбнай? І нарэшце, чаму польскі ўрад не падтрымаў ініцыятыў развіцця чыгуначнай інфраструктуры на польска-беларускай мяжы? Чаму нічога не робіцца дзеля таго, каб перасячэнне мяжы займала менш часу і было больш "еўрапейскім"?

Палітыка не заключаецца толькі на прыгожых дэкларацыях, але перш за ўсё на паслядоўнай, штодзённай працы над канкрэтнымі праблемамі. Маю ўражанне, што польскай адміністрацыі гэтай паслядоўнасці не хапіла, а каардынацыя паміж рознымі ведамствамі не функцыянуе.

> Аўтар з'яўляецца рэдактарам партала пра Цэнтральную Еўропу — "Порт Эўропа" – <u>www.porteuropa.eu</u>

"Купалінка" ў Семяноўцы

У Семяноўцы на двары, Ля вялікае вады Танцавала "Купалінка" ∆а вячэрняе зары. А музыкі ад душы Гралі на ўсе лады. Танцавалі самі ногі У старых і маладых. Песні хвалямі ішлі, — Асталіся назаўджы Разам з мінскай "Купалінкай" У Семяноўцы ля вады. Дорыць радасць "Купалінка" Роднай музыкай сваёй. Хай шкадуюць тыя людзі, На канцэрт што не прыйшлі.

Шыфраграма

Літары адгаданых слоў, перанесеныя згодна з іх парадкавымі нумарамі ў клеткі роспісу, складуць рашэнне — нямецкую пага-

- 1. дзень, месяц і год = 21 _ 22 _ 16 _ 31 _; 2. час пасіўнага, вялага стану грамадскага жыцця, напрыклад пры Брэжневе = 11
- 10 _ 26 _ 2 _ 3 _ 18 _; 3. нацыянальнасць карэнных жыхароў Пэру, Балівіі і Эквадора = 7 _ 15 _ 13 _ 5 _ 8 _; 4. пузырыстая маса пад вадаспадам = 9
- 5. штраф за невыкананне абавязкаў = 27

28 24 25 ;

23 30 19 ;

PL ISSN 0546-1960 NR INDEKSU 366714

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка "Ніва". Старшыня: Яўген Вапа. Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 84. Тэл./факс: (+48 85) 743 50 22.

Internet: http://niva.iig.pl/ E-mail: redakcja@niva.iig.pl

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа. **Намеснік гал. рэдактара:** Віталь Луба. **Тэхнічны рэдактар:** Адам Паўлоўскі. Рэдактар "Зоркі": Ганна Кандрацюк-Свярубская

АДГСДСЬКС кі (з нямецкага слова Schicht) = 29_12_4_6

1	2		3		4	5	6	7	8
		9		10	11	12	13	14	15
16	16 17				19	20	21	22	23
24		25		26	27	28	29	30	31

6. перамяшчэнне, напрыклад, пешкі, слана або караля = $1 _ 17 _ 20 _ ;$

7. сумесь руды, металу, вугалю, якую загружаюць у металургічную печ для плаў-

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Ілона Карпюк, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Мацей Халадоўскі, Віктар Сазонаў, Уладзімір Хільмановіч, Міхась Сцепанюк, Янка Целушэцкі.

Канцылярыя: Галіна Рамашка. Друкарня: "Orthdruk", Białystok

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Sprzedaż egzemplarzową "Niwy" prowadzą: kioski i punkty sprzedaży "RUCH" na terenie woj. podlaskiego oraz w Warszawie (odbiór należy zgłosić u sprzedawcy wybranego kiosku lub punktu sprzedaży "RUCH"), placówki pocztowe i listonosze woj. podlaskim, siedziba redakcji "Niwy"

Prenumerata krajowa

Termin przyjmowania wpłat do 5-go dnia każdego miesiąca poprzedzającego okres rozpoczęcia prenumeraty.

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на адгаданку з 35 нумара

смак, літаратар, Вітаўт, сыта, мачаха, нейрон, шыя.

Рашэнне: За высокім частаколам слівы смачнейшыя.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Лукашу Пацэвічу з Беластока і Казіміру Радошку са Свебадзіцаў.

Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe na terenie województwa podlaskiego oraz oddziały "RUCH" i "KOLPORTER" na terenie całego kraju. Cena prenumeraty kwartalnej

32,5 zł., półrocznej — 65 zł., rocznej — 130 zł.

Prenumerata z wysyłką za granicę Wpłaty przyjmuje "RUCH" S.A. ul. Jana Kazimierza 31/33,

01-248 Warszawa; telefony: +48(0)22 53-28-823 prenumerata platna w walucie obcej, 0-2253-28-816, 53-28-19; — prenumerata płatna w PLN; nr faxu: 0-2253-28-734 Prenumerata w redakcji

Planowana ilość numerów "Niwy" w 2011 roku — 52. Przesyłka zwykła: Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wy-

Wpłaty przyjmuje: Rada Programowa Tygodnika "Niwa", BANK PEKAO S.A. O/Białyst 38 1240 5211 1111 0000 4929 0945

Nakład: 1 200 egz.

02.10 - 09.10

(22.03. — 20.04.) Ажыццяўляй свае задумы, ды абдумана. Да 5.10. пільнуйся з эмоцыямі, не ўцягвайся ў справы, перад якімі асцерагаюць цябе найбліжэйшыя. Гэты месяц у пачуццях поўнасцю твой! Падгоніш хвасты, паддасіся фантазіі, збудуеш у пары штосьці, што да гэтай пары вам не

(21.04. — 21.05.) Быкам народжаным у красавіку шыкуецца шчасце, дабрабыт, шанцы ў фінансах. Можаш здабыць поспех у кожнай галіне — найбольш у першай палове месяца. Пастаў на супрацоўніцтва і дбай аб добрую кампанію. З 6.10. (да 10.10.) інвестуй, кіруючыся інтуіцыяй; беспамылкова ўчуеш поспех. Ды не ўсё, што табе кажуць, бяры за добрую манету.

(22.05. — 22.06.) Здароўе не будзе цябе турбаваць аж дзве дэкады. 5-10.10. ідэальны час на падарожжы і адважныя інвестыцыі. Трапна разбярэшся ў людзях. 3 6.10 (да 10.10.) старайся ўсё дапільнаваць — канкурэнцыя не спіць! Хопіць табе трываласці і заўзятасці — можаш апынуцца крэсле шэфа!

(23.06. — 23.07.) Ты шанцоўны ўвесь месяц. Не будзеш турбавацца і баяцца за будучыню. Можаш ажыццяўляць найсмялейшыя планы. Ды да 5.10 не падпісвай ніякіх пагадненняў, бо кругом будуць кепскія дарадчыкі і фальшывыя сябры. Але сустрэнеш таксама людзей, якія памогуць табе здзейсніць мары. Венера задбае пра любоўныя атракцыёны.

(24.07.—23.08.) Твае высілкі не пойдуць упустую, будзеш мець ладныя прыбыткі. Дасягнеш мэт, нават за вялікую цану. Не пераймайся зайздроснікамі, толькі не давай ім падстаў да плётак. З 6.10 (да 15.10.) твае любоўныя манеўры падтрымаюць зоркі.

(24.08. — 23.09.) Будзеш дасканала сабраны, справішся з кожнай праблемай. Добрая фізічная сіла цэлую першую дэкаду. Прыхільнасць людзей, ад якіх шмат залежыць твая кар'ера. 3 8.10 (да 12.10) — ідэальны час на рандэву і любоўныя заваёвы. Самотная Дзева мае шанц знайсці сур'ёзную пару.

(24.09. — 23.10.) Сонца ў тваім знаку аж да 23.10. прыдасць табе самаўпэўненасць, Меркурый (да 14.10) паўплывае на тое што добра з усімі дагаворышся і пераканаеш іх да сваёй рацыі, а Венера (да 9.10.) палегчыць твае адносіны і ўсе будуць з табою лічыцца. Ад Сатурна будзеш мець рэальны погляд на жыццё. 6-10.09. — можаш касмічна ды глыбока закахацца. Шалі пакутуючыя доўгай хваробай павінны змяніць спосаб лячэння.

(24.10. — 22.11.) Космас табе спрыяе, можаш смела вяртацца ў гульню. Аплацяцца табе хуткія дзеянні і адважныя рашэнні. Ды цяпер можаш правароніць каханне з-за аднаго неабдуманага слова супраць партнёра можаш страціць яго давер. А свабодны Скарпіён хай думае здарова, каб не ўблытацца ў сувязь з неадпаведнай асобай.

(23.11. — 22.12.) Час на ўзгадоўванне старых сяброўстваў і наладжванне новых. Правядзеш многа часу з людзьмі, якія будуць для цябе як другая сям'я, і старэйшымі ад цябе, і маладзейшымі. Надыходзіць час Стол, песіміст, вусач, Высокае, сок, лінза, • тваіх поспехаў, і не будзеш распіхвацца локцямі, каб дабіцца свайго. Ды да 5.10. бу дзе ў цябе вагацца настрой.

(23.12. — 20.01.) У першай палове кастрычніка будзеш вельмі метадычны, пункт за пунктам будзеш рэалізаваць свае задумы, прытым у добрым настроі. У пачуццях магчымыя раптоўныя змены. Да 5.10. паменш выдаткі і не паўтарай плётак, бо могуць абярнуцца супраць цябе.

(21.01. — 19.02.) Будзе спакойна амаль увесь месяц. Справы пакоцяцца без твайго ўдзелу і не на ўсё будзеш мець уплыў. Цешся, што пакуль не маеш зашмат абавязкаў, зараджай акумулятары. 5-9.10. мілыя кампанейскія рэляцыі, шчасце ў каханні ўдалы адпачынак.

(20.02. — 21.03.) Будзеш пабуджаны, поўны энергіі. Поспехі ў фінансах — разлічвай на сваю інтуіцыю, яна пакажа і сапраўдных сяброў. Ды 5-9.10. можаш адчуць хаос у галаве і ў сэрцы; не рабі нічога, у чым ты стопрацэнтна не ўпэўнены.

Агата АРЛЯНСКАЯ

рхеалагічны фэст у Збучы гэта культурнае мерапрыемства, якое \нельга прыраўняць да іншых нашых фэстаў і аглядаў, у галоўным па прычыне разнароднасці прапаноў, з якімі выходзяць да публікі арганізатары імпрэзы з гістарычным ухілам, войт Чыжоўскай гміны Юрый Васілюк і Гмінны асяродак культуры ў Чыжах з яго кіраўніком Юркам Якімюком. У мінулым бывала, што да фэсту падключаны былі яшчэ гмінныя дажынкі і сельскагаспадарчыя конкурсы, а гэтае мерапрыемства, што ў галоўным апіраецца на паказванні жыцця ў далёкім мінулым і змагання ваяроў, узбагачваецца таксама іншымі конкурсамі і разнароднымі кулінарнымі ды іншымі прапановамі. Характэрнымі, моцна прыцягваючымі старэйшую мясцовую публіку і не толькі такіх людзей, ёсць музычныя прапановы, перад усім з ухілам на беларускую песню. Так было і ў час ІХ выпуску археалагічнага фэсту, што 18 верасня адбыўся на тэрыторыі старадаўняга гарадзішча. Новая прапанова была спалучаная з драўлянай архітэктурай, вельмі характэрнай для рэгіёну Белавежскай пушчы. У час мерапрыемства адбылося афіцыйнае адкрыццё Падляшскага культурнага шляху "Дрэва і сакрум", на якім можна паглядзець прыгожыя цэрквы, часоўні і многа драўляных хат з цікавымі аздабленнямі, што распаложаны на тэрыторыі Гайнаўшчыны, Бельшчыны і на Заблудаўскай зямлі.

— Культурны шлях "Дрэва і сакрум" асабліва цікавы і неспатыканы ў маштабе нашай краіны, — заявіў у час яго адкрыцця віцэ-маршалак Падляшскага ваяводства Валянцін Карыцкі і выказаў задавальненне, што мерапрыемства адбываецца якраз на старадаўнім гарадзішчы, якога пачаткі датуюцца нават на IX стагоддзе. Хаця культурны шлях праходзіць праз тэрыторыі сямі гмін, на мерапрыемства прыбылі чатыры войты — Пётр Сэльвесюк з Арлянскай гміны, Лявон Малашэўскі з Дубіцкай, Андрэй Плясковіч з Нарваўскай і, канешне, прысутны быў мясцовы войт Юрый Васілюк. На тэрыторыі гарадзішча прэзентаваліся таксама ў аддзельных палатках культурныя і іншыя турыстычныя козыры ўспамянутых чатырох гмінаў, што найбольш актыўна заангажаваліся ў арганізаванне культурнага шляху (праходзіць ён таксама праз вясковыя Бельскую і Гайнаўскую, а таксама Заблудаўскую гміны).

— Мы ад гадоў на тэрыторыі Чыжоўскай гміны прамуем нашую культуру. Прэзентаваная на культурным шляху "Дрэва і сакрум" драўляная архітэктура, гэта вельмі цікавыя помнікі мінуў. шчыны і прамоцыя нашай гміны, а ўключэнне ў гэты шлях нашага гарадзішча робіць гэты шлях яшчэ больш цікавым, — расказваў чыжоўскі войт Юрый Васілюк. — Што тычыцца археалагічнага фэсту, то яго арганізаванне апраўдалася, бо дзякуючы яму мы маем магчымасць паказаць нашу гміну ў шырэйшым маштабе. У гэтым годзе асабліва многа кулінарных прапаноў, якія дапамагаюць пазнаёміцца з рэгіянальнай кухняй нашай малой айчыны.

Пра шлях "Дрэва і сакрум" расказвалі старшыня Звязу беларускай моладзі Міхась Сцепанюк і яго намеснік Ігар Лукашук.

— Можна ўбачыць, што на нашым шляху добра захавалася драўляная архітэктура і таксама наша беларуская культура. Мы прапануем распачаць эк-

"Дрэва і сакрум"

Культурны шлях "Дрэва і сакрум" адкрывалі яго арганізатары і запрошаныя госці (злева— Ігар Лукашук, Міхась Сцепанюк, Валянцін Карыцкі, Пётр Сэльвесюк, Андрэй Плясковіч і Анатоль Вап)

скурсію па шляху са Шчытоў, дзе знаходзіцца наш Цэнтр адукацыі і прамоцыі беларускай культуры і заадно месца турыстычнай інфармацыі. Можна ў нас многа даведацца аб шляху, на які можна выбрацца пешшу, на веласіпедах або на машынах. Мы толькі не раім хутка перамяшчацца па ім, але затрым-

лівацца ў паасобных месцах, каб паразмаўляць там з людзьмі, якія ёсць крыніцай многіх інфармацый і з'яўляюцца часткай нашага шляху. Пра гісторыю паасобных вёсак можна даведацца з інфармацыйных дошак размешчаных па сёлах, — расказваў віцэ-старшыня ЗБМ Ігар Лукашук. — Шлях мог узнікнуць дзякуючы заангажаванню звязаўцаў, многіх іншых маладых людзей і ўсіх, хто дапамагаў нам у яго стварэнні.

— Матэрыялы на шляху "Дрэва і сакрум" збіралі звязаўцы, ліцэісты, студэнты і іншая моладзь. Побач гістарычных звестак мы запісалі таксама песні, фільмы і размовы з цікавымі людзьмі і бу-

дзем займацца іх рэдакцыяй, — сказала Іаанна Стэльмашук з ЗБМ. Са звязаўцамі прыехаў калектыў "Рацухі", які спачатку на сцэне, а пасля перад палаткай Звязу беларускай моладзі прэзентаваў даўнюю інструментальную музыку. Побач іх палаткі была размешчана карта з маршрутам па шляху "Дрэва і сакрум".

— Гэты шлях — вельмі добрая справа, але ў нас па-за Дубіцкай гмінай няма на ім патрэбнай начлежнай базы і цяпер трэба ў гэтым напрамку працаваць, — заявіў старшыня Таварыства сяброў Арлянскай зямлі Сяргей Мартыновіч.

У першую чаргу прадбачваем пашыраць турыстычныя прапановы на гэтым

шляху і выдаваць публікацыі наконт яго, а ў чарговыя гады варта было б прадоўжыць яго на поўнач і поўдзень, — лічыць Анатоль Вап, дырэктар Дэпартамента культуры і нацыянальнай спадчыны ў Маршалкоўскай управе ў Беластоку, якая фінансавала праект "Дрэва і сакрум". Шматлюдную імпрэ-

зу, на якую прыбылі не толькі мясцовыя, але і выхадцы з наваколля, наведалі таксама кандыдаты на дэпутатаў і сенатараў, якія самой сваёй прысутнасцю ў нейкі спосаб заклікалі падтрымаць іх у час надыходзячых выбараў.

Добрае надвор'е спрыяла гэтаму пленэрнаму мерапрыемству, але як я памятаю, часта з надвор'ем шанцавала арганізатарам збуцкай імпрэзы, хаця яна адбываецца ўжо ў верасні, калі пачынаюцца дажджлівыя перыяды. Старэйшыя асобы, што пераправіўшыся праз насып уваходзілі на мерапрыемства, часта займалі вольныя сідзячыя месцы, каб магчы больш уважліва слухаць свае песні. Малодшыя асобы, а асабліва тыя з малымі дзеткамі, затрымліваліся каля палатак, побач якіх корпаліся маладыя жанчыны пераапранутыя ў сярэднявяковую вопратку і мужчыны ў старадаўняй зброі. Можна было там пастраляць з луку, а цікавым было таксама месца, на якім прапанавалася пазнаёміцца з тэхнікай выканання жалезных вырабаў. Там я ўбачыў хлопчыка, які заўзята стукаў кавальскім малатком, а частку месца на вялікай плошчы займалі рамеснікі. Сабраным прапанавалася выпіць квас прывезены з Беларусі, купіць мёд, пацеркі і ўсякую гожую драбязу, якую можна падараваць як сувенір. Аднак многа людзей паставіла на першым месцы музычную насладу. Перад сабранымі ў першую чаргу выступілі мясцовыя гурты, гаспадары мерапрыемства — "Збучанкі", "Незабудкі" з Курашава і "Чыжавяне", што выходзілі на сцэну са сваім мясцовым рэпертуарам і спявалі на беларускай літаратурнай мове. Паявіўся на фэсце таксама новаствораны вакальны калектыў "Гармонь" з Ласінкі і вядомы бельскі мужчынскі хор "Куранты". Як прадстаўнікі меншай моладзі ўдала запрэзентаваліся гарцэры з Комплексу школ у Чыжах з калектыву "Лясная гавэнда" і гурт "Рамонка" з Ласінкі, а як старэйшая моладзь і маладыя дарослыя людзі выступілі калектывы "Ручаёк" з Белавежскага асяродка культуры, "Сэрвер", "Сялекціў", "Метро", "Прагрэс", "Тройка" і "Аўра" з Гайнаўкі, а таксама "Арт-Пронар" з Нарвы. Усе гэтыя апошнія гурты прэзентавалі ў вялікай ступені музыку для танцаў. Калі пацямнела, наваколле Збуча рассвятлілі феерверкі.

- Археалагічны фэст гэта вельмі прыгожае мерапрыемства і павінна ладзіцца надалей. Дзякуем нашаму войту, што яго арганізуе. Цікава ж паглядзець, як нашыя продкі жылі ў мінулым, цешылася Ніна Грыгарук з Курашава.
- Сьветная імпрэза і можна тут файна адпачыць. Вельмі многа людзей збіраецца ў нас і не толькі маладым цікава паглядзець, як у мілулым жылося. Хто ж у нас ведаў, што гэта такое старадаўняе гарадзішча, захапляўся Грыгорый Якімюк з Чыжоў.

Многа публікі сабралася на гарадзішчы ў месцы выступаў вояў, што прыбылі ў Збуч з розных мясцовасцей Польшчы, каб рэканструяваць колішнія бітвы. Гэтым асабліва цікавіліся дзеткі, усеўшыся спераду публікі. Магчыма, што вучням, якія ходзяць на заняткі беларускай мовы, вядомымі былі словы "шчыт" і "шлем", пра якія распавядалі выступаючыя, старадаўнія славянскія названні, якія да сёння захаваліся ў беларускай літаратурнай мове. Пасля змагання дзіцяняты зноў цікавіліся гарадком гульняў, дзе таксама было для іх многа атракцыёнаў, а бацькі маглі спакойна глядзець, калі наймалодшыя гулялі па адносна бяспечных гумавых "замках".

